

CATALUNYA

REVISTA SETMANAL

Montaner, núm. 22. ♦

Número solt, 25 cts; - l'any 10 ptes.; trim. 3 ptes. - Estranger, 15 ptes. l'any.

Any VIII

Barcelona 3 Octubre de 1914

Núm. 361

Diàleg sobre la Dança

SUMARI

Diàleg sobre la Dança, per JOAQUIM FOLCH I TORRES.

La Moral i l'Escola, per F. JOVÉ I VERGÉS.

Notes que les agències telegràfiques no circularàn mai, per L'HOMED'AVUL.

Pro Defunctis, per CLAUDI OMAR I BARBERA.

Poesies de Francesc Pujols.

Lletra V, per JOSEP LLEONART.

De la premsa

La lliçó de la guerra.-El plor dels fillisteus, per J. BOFILL.

L'Escola de Veterinària, per R. TURRÓ.

Llibre nou

LA MERLA

per JOSEP LLEONART

Biblioteca "Illes d'Or"

—Me diries a quina llei respòn aquesta cosa meravellosa del dançar i del goig que s'hi troba? On rau la causa invisible del moviment i la diversitat d'ell al través d'hòmens i pobles?

—La teva veu plena d'un ressò de meravella, sembla venir de les fondaries de les coses naturals on tant ens plau summegir-nos; i el seu interrogant, és com un joiell d'or que haguessis penjat are sobre el meu esperit. Has trencat el silenci com Moisès trencà la roca, i de les seves entranyes sento brollar a dolls els pensaments. Dóna'm la mà, O dolça criatura, que s'ota la llum pàl·lida d'aquest capvespre, guiarem els nostres esperits com estrelles insegures, vers l'altura cap on se'n van les raons invisibles de les coses del món i dels hòmens.

—Així l'infant alça l'estel, i assegut sobre l'herba, contempla la joguina com dança amb el vent, i pren vida i moviment dins l'aire invisible. Conec prou aquest exercici, i des d'aquest lloc on som, mantes vegades hem alçat els nostres esperits cap a l'altura, junyits al nostre còs per un fil invisible, trontollant i movent-se a les més lleus sensacions que aquest rebia. La olor de la terra cap al tard, la veu de les campanes llunyes, i el color del paisatge al morir la tarda, omplien els nostres sentits, i ha estat per ells que l'esperit ha pres una adreça determinada. Sembla que hi ha una llei, que fa que les coses sien primer estimades en sa materia per la nostra carn, i que sia aquesta sensació física, la mà divina que truca damunt la porta dura del nostre còs; per desvetllar l'esperit que hi dorm a dins. Mai com quan se'm fa present això, me sento tant bé sobre la terra, voltada d'arbres i pedres, i coses materials, car elles són les que desvetllen el nostre interior, i és damunt d'elles que treballen l'esperit i el pensament, i determinen els camins de delícia per on tant

sovint me portes. Així ara jo veig com un fumerol que s'alça de la teva presència material, mentre els teus ulls contemplen a baix, a la vila, dins la plaça que's obra davant del mar, les siluetes movedices dels dançadors, i sents la veu de les gralles sonores, planyir tendrament dintre la pau de l'hora.

—Ben cert que aquests cossos que's mouen com junyits a la llei de la música que canta, guien ara el meu esperit cap a l'altura de las causes del seu moviment i del seu sò. Mes en el primer pas d'aquest viatge, descobreixo que són dues les percepcions que a un temps reb el nostre esperit, enfront d'aquest espectacle material: l'una és el moviment, l'altre és el sò. Elles entren dintre nostre per dos sentits diferents, i els ulls que veuen i l'orella que oïx, ens posen en dues corrents de consideració diverses, però que formen una sola cosa en l'espectacle. En la natura una sensació musical i una sensació visual, resten per l'esperit ben separades, mes en la dança, l'una s'integra dins de l'altra de tal manera que sembla que la música és la causa i la dança és el fet.

—Penses, doncs, que és la música l'origen de la dança?... No creus que hi hagi una causa anterior, que l'home solemnitzi amb el sò i no content s'hi afegeixi tot ell, amb còs i esperit, per fer més gran aquesta solemnitat? Aquest rite popular de la dança en la festa, no és una mena de celebració feta per la música, a la qual els hòmens s'integren?...

—Caldria imaginar la primera figura humana dançant sobre el paisatge dins el silenci de la natura, per donar-nos compte que tot allò que davant d'ella pot fer l'esperit, és plasmar amb una actitud del còs, la sensació que rebí de l'espectacle. I l'actitut no és pas la dança, encara que ella sia una repetició d'actituts, i aquesta doble naturalesa d'art del temps i art de l'espai, fa pensar que

necessita una previa divisió del temps, que és el ritme, on hi ha un dels elements de la música. La dansa és la disposició de les actituds dins un ritme, segons un esperit. La música és la disposició dels sons dins un ritme, segons un esperit. Per produir aquesta divisió o repartició del moviment dins el temps, cal que el temps sia dividit, i el temps qui és de naturalesa invisible, sols pot ésser partit per un element invisible, que és el sò. Cal, doncs, que aquesta disposició de actituds diverses dins el temps, que produeix el moviment, sia determinada pel sò. El canvi de l'actitut que fa la dansa, va precedit de la música, que és també un sò ordenat dins del temps. Clou les orelles, sinó, i esguarda els dançadors. Talment diries que són folls, quan els mires dançar sense oir el cant de les tenores. Semblen titelles moguts per un fil que penja de l'invisible, i tota aquella noblesa que pren el gest humà, quan en ell se revela el motiu que'l produeix, tota la profunditat intel·ligent que hi ha en la actitud quan revela la causa que'l promou, desapareix aquí, i resta la silueta movediça de l'home, lluny de totes les coses que donen vida al seu moviment, i caiguda per tant la seva alta expressió de reialesa.

—Es ben cert, això que dius, però, observo ara, que això que passa amb la dansa, no passa pas amb la música. Si altrament acluco els ulls i escolto, la música al ritme de la qual els dançadors se mouen, m'arriba a l'esperit com una sensació completa i ben determinada, que conté en ella la successió d'elements que formen l'obra d'art. La música que ara escolto, porta en ella els elements amb els quals la defineixes; és a dir, un sò disposat pel ritme dins del temps, segons un esperit. Hi ha el sò que canta dins el temps, és a dir, hi ha la matèria; la circumstància on se desenrotlla, que és el temps, i la melodia, que ens revela l'esperit que ha donat aquestes disposicions. Però ademés del material i la seva disposició, hi ha en la música alguna cosa que ve de l'home. El sò i el temps, són elements de la natura, disposats en harmonia per un esperit, però aquesta veu de la tenora que plora com un plany d'amor, és un drama, és un espectacle humà que dibuixa les seves contorsions damunt la placa receptiva del meu esperit i mouria el meu còs, tal com l'actitut d'una estàtua bella queda dibuixada dintre nostre, fent que aquell record ens faci sentir com una mena de necessitat al còs, de plasmar-la amb la nostre mateixa carn. No serà això, no serà aquest sentiment musical, el que determini la forma de les diverses actituds que produeixen la dansa?...

—Certament, no. Si compares el plany de la tenora i l'actitut festiva i serena dels dançadors, el teu esperit rebrà dues sensacions distintes: la de l'estàtua i la de la música, i ben aviat veuràs que l'una no té pas relació amb l'altra. Del drama musical que es desenrotlla a les nostres orelles, disposat dins del ritme, els dançadors sols n'aprofiten el ritme, per crear amb el seu còs, disposat segons l'esperit, una altra obra d'art. El músic fa la seva obra amb el sò i l'esperit, que'l disposa en el ritme. El dançador la fa amb el còs i l'esperit que el disposa en el ritme. Allò que en la música serà la melodia, en la dansa és la forma, i aquí podràs fer de nou la comparança entre la sensació musical i la sensació escultòrica. Són parelles, en efecte, i ambdues produeixen uns mateixos resultats en el nostre esperit, però això no és per dependència l'una de l'altra, sinó per la pregona germanadat de totes les arts. No podem, doncs, considerar la dansa com una art d'imitació o d'interpretació de la música, sinó com una art que's val dels elements de la música; que són el ritme i el sò que'l determina, per crear un moviment i amb ell una successió de formes:

—La dansa és, doncs, el ritme plasmat. Una successió d'actituds escultòriques damunt l'espai, determinada per una divisió del temps. El temps, en fi, que dibuixa figures sobre l'espai... però qui els determina la forma? Qui disposa l'actitut dels membres?...

—L'esperit, com l'esperit del músic dona el sentit humà a la melodia.

—Mes, aleshores, com compendrem l'exactitut d'aquestes actituds entre tants homes? Quin esperit director regula els seus passos, i els seus moviments? No trobarem pas dues obres musicals iguals, i trobem la més absoluta igualtat en els dançadors?... Diques, doncs, que és aquest fons misteriós que fa de tots un?...

—L'integració del còs dintre el ritme, és un acte instintiu d'harmonia, d'assimilació, parell al que sentiries davant l'estàtua, l'actitut de la qual, fa que'l teu esperit cridi a la carn del teu còs a l'igualtat. Les coses exteriors a nosaltres, que se'ns mostren intel·ligents com el ritme, com l'obra d'art, com certs espectacles de natura reveladors de les seves lleis internes, ens atrauen amb el poder de la similitut. Hi ha en tot el nostre un instint de assimilació, de fusió definitiva, una set d'harmonia que ens du a ésser iguals dins del ritme, per que el ritme és ja alguna cosa de nosaltres mateixos, i iguals entre ells són els elements de que disposen els dançadors per plasmar-lo. Cada dançador és una nota en aquesta harmonia de plàstica viva, que és la dansa, i el conjunt realitza

allò que realitza en la música o en la escultura l'obra individual. Porta dos dançadors ignorants de la fórmula de la dansa tramesa per les generacions sota un mateix ritme, i dançaràn de diversa manera. Fes encara que els dos dançadors ignorants, sien de diversos països, i la diversitat serà major. Aleshores la dansa passarà a ser una obra individual i el còs respondrà al sol impuls interior, expressiu del ritme. Posa aquests mateixos estrangers dins un conjunt de dançadors coneixedors del ritme, i veuràs com damunt l'obediència al ritme se'ls imposa l'obediència a la forma amb que els homes del conjunt l'expressen. Reuneix encara un conjunt d'homes del mateix país, sota un ritme musical i veuràs com ben aviat l'igualtat dels moviments amb que l'expressen serà feta.

—Es ben cert, però encara queda en la dansa alguna cosa que no puc ben entendre, i és aquesta inconfundible diversitat entre uns i altres pobles. El ritme que és, doncs, la causa de la dansa, és una cosa igual en tots els països?... La divisió del temps, no és un fet parell arreu del món poblat?

—No certament. El ritme és justament un dels més forts distintius de les nacions, i per ell podem conèixer els caràcters de les races i dels pobles: La música que s'encarna dins el ritme ens en dona la raó. Les diversitats musicals són diversitats rítmiques. Una mateixa melodia canviada de ritme perd el seu caràcter, la seva forma, el seu íntim sentit. I és que el ritme és una creació de l'esperit, damunt del qual tenen influència directa totes les sensacions del món exterior, mentre que la melodia per ésser essencialment humana, està exempta d'aquestes influències externes. Les cançons duen en el seu ritme una inevitable expressió del paísatge...

—Vindrà, doncs, del ritme, aquesta expressió peculiar tant catalana, tant fonament catalana, de les nostres dances?... o és que algun altre element se mescla a aquest perfum de cosa nostra que jo hi sento?

—Cal pensar que som ja en un indret divers d'aquell on fins ara ens havíem mogut, i que de considerar el fet de la dansa en la essència, passem a observar els seus efectes. Fins ara, miràvem com se produïa aquesta escultura viva i continuada, i ara passem a meditar sobre les sensacions que ella ens produeix. Els dançadors, fins ara eren els creadors de l'obra; i ara passen a ésser l'obra que nosaltres contemplem. Això ve a ésser igual als efectes que en tu produïa el drama musical. La dansa és també un espectacle humà, i com a tal porta

en nosaltres coses que són agenes al ritme i a la plàstica que dintre d'ell s'ordena; coses que nosaltres hi sentim velades, que nosaltres hi creem, car l'obra d'art és un moviment dels esperits que té onades d'infinita repercussió. I és que els homes, en moure's, en buidar una forma dins un ritme, diuen també el sentit de la seva humanitat, hi posen, en fi, aquell quelcom d'humà que trobaves escoltant la música. I aquest quelcom és tot un poble, és una multitud que dança, o una representació de la multitud. Són per tant sentiments generals, coses fonamentals, les que s'hi senten. Aquí desapareix la personalització, per que l'obra d'art que expressa aquests sentiments, és feta d'una matèria viva, col·lectiva. I aquest sentit general fa que prengui a canvi d'una menor intimitat, una major solemnitat, i dominin en ella, coses que tenen la majestat de les lleis, la fondaria del religiós, el hieratisme de ço que és ritual.

Arriben a nosaltres fetes de perpetuïtat i vénen de molt endins dels dies de la raça, com una cosa eterna invariable, sempre nova i sempre repetida. El Rite, és com un ritme nou al través les edats, una mena de perpetuació, d'immortalització dels gestos i de les actituds primeres, i d'això tant vell i tant viu en el moviment dels presents, ne pervé una emoció fondíssima, perquè un home sent palpitant en la carn viva dels dançadors d'avui, la sang tant vella dels dançadors primers.

—Si... és com un moviment que no ha parat mai i s'hagi anat encarnant d'un còs a l'altre al través de les generacions. Jo no puc veure dançar que no pensi amb els morts que dormen allí entre les vinyes sota la terra roja, i sento com una filtració del passat dins la carn harmoniosa dels presents. Les noies; tant bon punt afinen les tenores, surten a la plaça vestides amb les antigues robes de seda ramejada; les han tretes de les arques perfumades dels avis, i hi ha en tot aquell brillar de colors, i ulls vius que miren, i llavis rojos que somriuen, un perfum de tradició que ve de molt endins. Hi ha com una visió de llits pairals, dins les arcoves solemnes i de fecunditats magnífiques que abans no eren més que un aletejar de l'esperit, i han tornat carn i sang i resplendor de vida, i cossos gentils de pubilles rosses, com torres d'or, que s'alcen entre l'endiemenjada multitud...

—I encara dins la vida i la joventut eterna d'aquesta obra d'art que és la dança, feta de carn viva, i de cors palpitanants; si mires bé hi trobar representades les coses elementals de la raça. L'etnologia ha trobat en els seus estudis detalls ben determinatius de la realitat de

aquestes representacions en la dança, mes ara, jo no sabria parlar-te dels negres del Senegal ni dels bosquimans. M'estimo més parlar-te de les nostres dances mateixes que en elles trobaràs prou dins del rite, l'expressió de la nostra vida. Els nostres ballets populars, tenen en aquest punt una encisadora eloqüència. Veuràs que en els seus quadres i revols, la dançadora té una posició eminentment reveladora de la seva condició femenina. Dins l'espectació de la plaça, comença el ball, i és sempre, al volt de la seva recatada i graciosa ondulació, que l'home giravolta amb una activa agitació masculina, galantment, delicadament agressiva. Ella amb les mans replegant el faldellí, mostra el peu en la gracia d'un punt, i el cap és acotat. Avança i recula, amorosa i púdica a l'ensem. L'home s'agita, brinca, salta, la volta per tots costats, i ella el reuig amb giravolts de faldellí; i s'hi atan-

ça en un petit deliciós, humaníssim moment d'abandó, per escorre's amb ses companyes cap al centre del rotlle que fan els homes i comença de nou el dolç combat. Es la parella eterna, la lluita d'amor de cada dia, amb la recança dolça i l'abandó del còs defensat per l'esperit. Es la feminitat catalana, tant pura i tant noble, representada en el moviment, vivint dins el ritme, al centre de la plaça arquejada que s'obre davant del mar.

—I això repetint-se, com el moviment dels dançadors dins del ritme, en l'amplada de les edats. Del lluny de les centúries, un fil de sang cola per les venes de la gent d'avui, i en els cossos d'aquests dançadors les siluetes dels quals es desdibuxen ara en l'ombra del capvespre, jo hi sento com un perfum de raça catalana que fa olor d'immortalitat.

JOAQUÍM FOLCH I TORRES

Setembre, 1914.

La Moral i l'Escola (1)

Acte de tolerancia.

Aquest és, senyors, per sobre de tot, un acte de tolerancia. Tots coneixeu com penso en coses que'm separen de molts de vosaltres. Conec jo també les corrents dominants, per tradició, a Castellserà, i l'especial significació d'aquesta casa que m'hostatja. Però la confiança que heu dipositada en mi vindrà compensada per la que jo us tinc; aquesta tolerancia us farà escoltar amb respecte — com ja us ha dit l'amic Baró — conceptes no tots avinguts, tractant-se de la delicada qüestió moral, al vostre especial criteri, i sabrà imposar en ço que us haig de dir la mida justa.

Els mestres que en nombrós aplec heu vingut a escoltar-me, contribuïu poderosament també, potser més del que voldria, a l'ambient que aquí es respira. A tots n'haig d'estar força agraït, sense que'l meu regoneixement us estalviï, als mestres i als qui no sou mestres, d'exigir-me totes les aclaracions que volgueu en qualsevol punt de la meva conferencia. Amb molt gust rebre jo les interrupcions, animat pel desig de trobar un resultat efectiu en la tasca feixuga de guanyar pel nostre poble els esplendors d'una nova vida, i quan menys assegurar, tot esperant cantar millor els qui en Ell creiem la gloria de Deu en les altures, *pau en la terra, als homes de bona voluntat.*

(1) Conferencia doctrinal sobre l'ensenyança de la moral a les escoles. Acte cultural celebrat en el teatre del «Centro» de Castellserà.

La realitat d'ara.

Davant del gran problema de l'ensenyança, presentant una complexitat astoradora com és cosa obligada en un país com el nostre, aon segons s'ha dit tantes vegades, quasi tot està per fer, motius de prudència aconsellen, per millor arribar a l'èxit final, anar a la solució de aspectes parcials. Qui tot ho vol tot ho perd. L'ideal, si's vol portar a la realització immediata, porta a inevitable fracàs. Ens falta temps i medis per resoldre d'un cop el problema de la nostra cultura. No tenim més remei, els qui ens proposem fer alguna cosa, que escollir-ne una o dugues únicament; això sí, escollint allò que sigui, no solament de major importancia, sinó de més urgent aplicació.

Hem de viure, i s'ha de viure bé. Per viure bé de primer cal viure. I de la manera com anem no's pot viure... La qüestió de l'ensenyança de la moral simbolitza la primera gran reforma que convé avui implantar a les nostres Escoles.

Col·locats ja en les degudes posicions, el sentit de racional acomodació, d'un sà positivisme, ens ha de fer mirar més prim, perquè ens diu de quina manera els esforços empleats poden ser millor aprofitables. S'ha de tenir més en compte encara en coses que diuen relació a la moral, que porta al punt de major complexitat el problema de la cultura. Aquell sentit de tolerancia de que'm felicitava al principi al veure agermanades corrents contràries, en definitiva és ço que avui s'imposa en primer terme quan se parla dels diferents punts de vista

relacionats amb l'ensenyança de la moral.

Recordo l'enrenou mogut llavors del Decret de l'ensenyança del Catecisme. I jo, que soc un enamorat com el qui més de la moral de l'Evangeli, no vaig firmar ço que uns i altres demanaven. Callava no més allavors. Que no és ocasió sempre de parlar, ademés, quan la passió exaltada apaga la raó. Als qui volien donar al mestre llibertat de fer el que l'hi semblés, si ara els hagués de manifestar el meu parer, els diria com pot suprimir-se l'ensenyança de la moral que avui, en el conjunt d'assignatures dites oficials, té únicament contingut a la Doctrina Cristiana. I quan sentia els qui volien que s'ensenyés la Doctrina com fins ara — la Doctrina com fins ara... — me feia recordar als qui l'havien apresada com fins ara i cremaven iglesies i convents l'istiu del 1909 a Barcelona. Recordant-me de coses més llunyanes, se'm presentava a la vista, de quan jo era noi, aquell bon vicari de Targa, pegant-me al cap amb la llarga canya quan no'm recordava d'alguna paraula al preguntar-me coses que jo no entenía allavors i que en la forma que'l vicari m'ho ensenyava, vaig comprendre més endavant que no ho podia pas entendre.

El contingut moral.

L'ensenyança de la moral ha de referir-se a determinades materies. Té aquesta ensenyança el seu contingut. Per voler, a la qual cosa mira la moral, que és tota acció, se necessita primer conèixer. Quina direcció pot fixar-se per determinar el contingut moral?

Quins són els coneixements que deuen entrar en l'ensenyança de la moral a les Escoles?

Quan els tractadistes diuen que'ls principis de la moral són immutables, pot veure's en això, amb la fixesa del precepte, la condició, a tothom obligada, de son compliment. No hi pot haver una moral a Espanya i una altra diferent a Rússia, per exemple. A tot arreu del món mereix la virtut alabances, i oprobi la maldat. Aquest és el veritable aspecte universal de la moral.

Però les fórmules d'aquesta moral univer-

sal, en el bon sentit de la paraula, el contingut de la moral, ha de veure's en relació a sa efectivitat. No n'hi ha prou de dir que són bons o dolents tals actes, sinó que és precis aprofitar, ademés, tot el necessari al fi desitjable. En la natural relació de les idees hi ha un lligam d'estreta dependència. Sense l'auxili dels fonaments, tot lo altre s'aguanta enlaira, i cau a la primera ventada.

Jo us convido a reflexionar si trobareu un conjunt de major perfecció enloc que en la moral de l'Evangeli. Els vostres fills podran ser en alguna cosa morals seguint direccions oposades, mes no tindran la possessió d'una moral completa. I aquest aventatge el reuneix la moral cristiana, que dona una total satisfacció a les dugues exigències apuntades, per dos motius. Es el primer la puresa de ses doctrines, com no pugui presentar-se'n d'altres més excelses. Es l'altre motiu, i d'una manera principal, el fonament sòlid en que aquella moral se sustenta.

Sense el regoneixement de la responsabilitat, amb la obligada existencia d'un Ser suprem, anomeni's com se vulgui; sense el principi de sanció, tant magistralment exposat pel Dr. Torras i Bages, la moral se'n va per terra.

I això ens ho demostra l'experiencia. Si llegíssim bé l'Historia, veuríem com amb la base de la moral teista s'ha arribat al miracle de viure en encertades direccions els pobles. No ens ho diu, avui mateix, l'experiencia de el que veiem cada dia? Hi haurà — jo en conec — homes escollits que sense aquell fonament saben encarrillar dreturerament actes de la voluntat. Pobra Humanitat que d'ells sols ens haguéssim de refiar! Perque és veritat que ara no's pot viure; però de no haver-se mantingut a les consciències el fonamental principi d'una sanció, faria ja temps que no s'haurien de registrar actes immorals, ja que la humanitat no existiria.

Això no podeu oblidar-ho els qui us trobeu davant per davant de la doctrina que defenso. Jo no vui acomodar-vos ara a tots en el conjunt de ço que en ella s'indica. Jo crec ser més moral éssent religiós. Si no voleu la Religió, no podeu prescindir, per poder ser morals, — sinó complets, ac-

ceptables, — del principi de sanció; de la responsabilitat davant Deu, que jo anomeno el Sér suprem, dels actes per vosaltres realitzats. Quan sento que's diu que no hi ha moral sense religió, me sembla veure, en molts casos, els qui creuen que tot està curat amb la pràctica d'actes religiosos, que són una part importantíssima de la moral, però no tota la moral sencera. Quan escolto els qui volen donar a la propia consciencia, sense sentir res que lligui a un més enllà al individu, la responsabilitat dels seus actes, no hi veig més que una moral fragmentaria. Es una moral que li falta el cap, i, si no fos per molestar a ningú, diria també que li falten els peus.

Hem de treure'ns de sobre aquest vici jacobinista que fa ser a uns exclusivistes i a uns altres els fa desvariejar. Hem d'anar a la capacitat d'un poble obert a totes les nobles idees; més encara que a això, als nobles actes. Aquí no's comprendria encara, en el sí de la col·lectivitat, que hi hagin heretges que també són bones persones, i menys se donarà el cas d'una Casa del Poble, com a la de Brusel·les, que tingués presidint el gran saló un magnífic Crist, «per ser una obra d'art», com deia un de la casa als visitants espanyols, estranyats, i també «perque Jesucrist va ser el primer socialista».

Es clar que'l regoneixement de la moral teista arreu domina. Va ser la nota donada a Londres en el Congrés d'Educació moral celebrat fa pocs anys, aon hi havien savis delegats de quasi totes les nacions del món. Va aparèixer, sí, l'estridencia de alguns delegats francesos com a única excepció, i així i tot, disfrenant amb la paraula *mite* ço que no és més que manifestació d'un mal dissimulat jacobinisme, encara no ben aclarit, perque no sé si es refereix a la sola separació de l'aspecte religiós i mantenint la creencia en una Divinitat, com ens presenten els programes oficials d'educació moral dels primers temps de la reforma laicista a França, on se vol arribar fins a la eliminació (?) de Deu en la concreció dels fonaments de la moral, segons és demanat per alguns aquests darrers temps.

Assegurat el fonament indispensable de la moral, hem d'anar a la concepció dels

aspectes integrals que en ella s'hi inclouen. S'ha d'arreconar aquest criteri esquifit i hipòcrita, defecte en que cauen uns i altres, d'una moral *acomodatícia*. *La moral diu relació a tots els ordres de la conducta*. Quan se parla d'actes morals referint-se la gent als que afecten únicament a l'honestedat, se fa una apreciació, no injusta, però sí parcial, esquifida. Ho diu el mateix sentit etimològic de la paraula moral, i també ho diu l'opinió unànim dels filòsops, encara que siguin de tendències diferents, tant si el filòsop se diu Prisco com si es diu Spencer.

S'obre davant nostre, per aquesta porta, tot el món de la miserable situació en que vivim. Veuríem l'*immoral* potentat que no es recorda dels estrets deures de la riquesa; viu tranquil mirant-se indiferent tantes coses que ell podria curar si han de curar-se, i no sab com deixar els seus diners al morir. Veuríem l'immoralitat del botiguer que falsifica els aliments o els dona amb falta de pes, i l'immoralitat del empleat incumplidor, i la del metge negociant, i la del capellà egoista... La massa també s'hi associa, empestant l'ambient amb les disputes i renyines miserables de poble, i de ciutat; i amb un esperit protestatari contra tot, bo dolent, encara que sigui faltant a les lleis, a les autoritats i a tots els preceptes.

S'ha guanyat alguna cosa aquests darrers anys, no precisament — *siguem francs* — per obra de l'Escola, més se'n falta un bon troç per arribar al sentit d'equilibri de un poble veritablement culte.

Amb tantes coses com hi ha per arreglar, i sobre tot, amb el vastíssim camp d'acció del contingut moral, la tasca del mestre podria fer-se difícil, sinó impossible. Les dificultats s'han de veure mirant a aquests dos punts capitals en ço que és referent a educació moral, *determinació de les fórmules supremes de la moral; recursos adaptables per fer profitosa sa ensenyança*.

Fòrmules o categories supremes de la moral.

No és el mateix contingut, sinó la *fitxa* d'aquest contingut. La naturalesa de les qüestions propies de l'ensenyança de la moral, necessita més que en cap altra l'expressió suprema de totes les matèries en ella contingudes. Les necessita posseir l'alumne, sobre tot al sortir de l'Escola, per aplicar-les a casos concrets que exigeixin l'exercici de sa voluntat educada.

I aquesta conveniència ve confirmada en l'experiència dels fets. A les fórmules supremes se va en la concreció de les diferents tendències. Si no es tenen, es busquen. Perquè no han trobat orientació els altres, les busquen atrafegats sense endevinar-les encara — confessió pròpia, — com escrivia no fa gaire a França un mestre de Reims, o com ens deia amb casolana franquesa, no

fa gaire també, el nostre Pere Corominas.

No sé ben bé si aquests demanen fórmules. Sembla innegable el fet de la manifestació d'un desig. Jo dic que aquest desig, vagament expressat a voltes, i altres incomprès, vol ser la determinació dels aspectes capitals de la doctrina moral, que per això anomeno fórmules o categories morals.

Les *quatre virtuts cardinals*, de les quals ens parla la Doctrina Cristiana, són altes expressions del sentit moral. Per la seva racional i universal aplicació, per tothom mereixen ser aprofitables. I per això veiem en el transcurs de l'història de les idees, que ja van ser aquestes quatre virtuts cardinals formulades per Plató — el primer que n'ha parlat — i els demés campions de la filosofia grega, adaptades després per l'Església, i conservades a continuació fins avui, encara que sigui en diferents noms a voltes, per tots els corrents que han esdevingut en les manifestacions més oposades del pensament humà.

Vetaquí una admirable coincidència que ens obligaria a mantenir, encara que no el desitgèssim, aquell sentit de germanor, de sa eclecticisme, en el que afecta a la qüestió moral; a buscar punts de convivència a on se lliguin i agermanin oposats corrents de criteri moral, ressaltant amb llusors de tolerància en les diferències que cada tendència caracteritzen.

Però les fórmules o categories supremes morals, manifestades en les quatre virtuts cardinals, no es tanquen en les que cada oposada tendència podria afegir-hi. Encarats amb la realitat històrica, i *mirant com pot aquesta afectar a la finalitat de l'ensenyança de la qüestió que aquí es tracta*, no hi ha més remei que subordinar a les exigències sociològiques que cada poble presenta, les direccions supremes que assenyalen l'ensenyança de la moral. I per això voldria veure agermanades les quatre virtuts cardinals, i si es vol confoses encara que no anul·lades, les altes fórmules que responguessin als aspectes amorals que a la societat espanyola han de curar-se, que presenta sa primera i més general manifestació en el que té en aquest punt de *característica* el conjunt dels pobles ibèrics; que mira després a la diversificació d'aquells aspectes en les diferents nacionalitats d'Espanya, i no poden escapar-se al que fos oposada expressió de vicis determinats massa arrellats que veiem a les poblacions i a les comarques.

Es que movent-nos en el camp de l'ensenyança no podem mirar a l'home *en abstracte* en coses de tanta aplicació a la realitat de la vida com les que diuen relació amb la moral. L'ambient que envolta al noi i les condicions de la raça, marquen una direcció obligada. Hem de veure'l *en concret*, en ses condicions i tendències característiques. No més per aquest camí és com pot arribar-se, en l'assumpte que

ara es tracta, a l'ensenyança individual — ensenyança segons les condicions de l'individu, — que és aspiració de la moderna Pedagogia. I arribarem a aquest resultat en definitiva, fixant una doble i paral·lela corrent en la determinació de les supremes fórmules morals: una, i *definitiva*, subordinada a la condició dels immutables principis morals; una altra, i *variable*, lligada a la condició del noi, determinada alhora per les propies qualitats i l'ambient que els volta.

Aquesta orientació no tindrà una lògica, si es vol, dintre de l'ordre especulatiu. *Avui i aquí*, amb un poble a les nostres mans que porta un endarreriment tant espantós en la via del progrés, és una solució salvadora que s'imposa. Hem de salvar al nostre poble, i, dintre dels mitjans disponibles, hem de curar els seus vicis depressa, *molt depressa*, si no volem que'l desequilibri en que viu ens ofegui a tots en els trastorns probables que ens amenacen.

Això que aquí proposo he tingut ja ocasió de manifestar-ho i explicar-ho detalladament — fa aprop de dos anys — en una Memoria (1) encara per imprimir. En l'entremig han vingut corroborats alguns aspectes explicats en una conferència que va donar aquest any a la Joventut Nacionalista de Barcelona el meu amic l'Eladi Homs i que, per ser resultat d'una coincidència, me fa creure en aquella obligada direcció que explicava fa més de cinquanta anys el malaguanyat Llorens i Barba com característica d'un pensament indígena (2).

En el general sentir s'endevinen ja algunes de les virtuts capitals oposades als nostres defectes col·lectius. Sab quasi tothom, per exemple, quan convé curar-nos del vici individualista, que ens incapacita per a tota obra profitosa en que sigui necessari l'esforç de molts, fins al punt d'atribuir a aquest defecte *nostre*, tots els qui donaren sa opinió en una enquesta oberta pel Foment del Treball Nacional, de Barcelona, ara fa quatre anys, el motiu principal de la crisi que allavors sofría la nostra indústria textil. Estem també tarats del defecte de *egoisme*, que no és català ni castellà, sinó espanyol o potser millor *llatí*, i una de quines manifestacions és la que ens fa dir al decidir la vocació: *què és la que més me convé?*, en lloc de preguntar-nos, *de quina manera podré millor complir els meus deures?*

L'estudi que tinc fet de les obres de diferents sociòlegs que s'han dedicat a estudiar la *conciència col·lectiva* del poble espanyol i especialment de la *Ètica Hispànica* del meu estimat amic el jove i il·lustre catedràtic de l'Universitat de Barcelona, senyor Ca-

(1) Me refereixo a la Memoria final d'estudis de la *Escuela de Estudios Superiores del Magisterio*, de Madrid, amb el títol *La Moral y la Escuela*.

(2) Desenrotlla magistralment aquest pensament el qui fou eminent catedràtic de Filosofia de l'Universitat de Barcelona en un discurs d'obertura de curs de mitjans del segle passat.

rreras i Artau, i de les obres de l'erudit i malaguanyat Sales i Ferré; afegides aquestes lectures a observacions personals recollides i a llargues meditacions, m'han permès resumir a unes quantes condicions amolars del nostre poble, tots o quasi tots els defectes que veiem esbarriats i en que avui s'arrocega. Un n'hi ha que els resumeix tots, i és la *falta de ideal*.

(El senyor Baró, que actua de Secretari, llegeix un article sobre un cas particular, comentant fets recents, de *falta de respecte a la llei*. Ademés d'aquest article, publicat pel conferenciant a un periòdic de Lleida, llegeix també el que va escriure el senyor Jové en la Memoria referida al parlar de la *falta de ideal*, i que diu així:)

Falta de ideal.

«Es el defecto que encubre todos los demás, lo mismo individuales que sociales. Yo quisiera saber lo que vale un país fijándose en el ideal dominante, si es que se ve asomar en él alguno.

No le encuentro colectivamente de ninguna clase en la España de nuestros días.

Falta el ideal en el obrero, que busca en las soluciones políticas y no en su propio perfeccionamiento y en los milagros de la cooperación y mutualismo, las nobles aspiraciones a un legítimo mejoramiento. Falta en el agricultor y en el artesano, empeñados en cerrar la puerta a toda innovación; en el comerciante, reducido a los estrechos límites de la clientela heredada; en el industrial, que busca en la eterna protección del arancel la seguridad de sus negocios; en el militar que va a la guerra por ganar ascensos; en el sacerdote, sólo preocupado del cepillo de las ánimas; en el noble que disipa en festines y orgías la fortuna de sus antepasados y no sabe como *matar* el tiempo; en el médico recetero y en el abogado pica-pleitos; en el político consecuente, pero de las causas averiadas; en los maestros con exclusivas preocupaciones por los haberes que aspiran a devengar, y los días de asueto...»

Reunits o aplegats els aspectes capitals de que's tracta, podríen fixar-se en els deu següents els defectes col·lectius del poble espanyol:

Antipatriotisme (en el sentit d'indiferència), *egoisme*, *imprevisió*, *individualisme*, *irreligió* (superficialitat religiosa) *intolerància*, *pobresa d'esperit* (dels que no van al Cel), *rutina*, *sentimentalisme* i *falta de ideal*.

Desarrelant aquests defectes del nostre poble, canviariem en un moment la condició del país, i podríem tenir alhora esperança i seguretat que seria arribat ben prompte el dia venturos de la nostra definitiva redempció.

Però les coses no es consegueixen volent-les no més, sinó fent-les. S'obre un

camp d'acció fecundíssim que ha de realitzar la nostre Escola. A vosaltres, mestres, és encomanada principalment la tasca de salvar el país. Penseu com totes les il·lusions i esperances anirien per terra si no donéssiu a la vostra acció pedagògica una orientació encertada.

Acció pedagògica. — Dos aspectes.

La moral, cosa que diu relació a la vida pràctica, ha de ser alhora coneixement i acció. Per voler una cosa, és precís primer conèixer-la. Doble és, per consegüent, la esfera d'acció que s'obre a l'activitat del mestre: fer conèixer als alumnes la moral, primer; donar-los després, la possessió del valor per realitzar actes morals.

En el primer aspecte cal aplicar els principis pedagògics de metodologia que han de portar els nois a la possessió perfecta del coneixement de la moral, i que en definitiva són aplicables, amb modalitats diferents, a les altres ensenyances.

Tots esteu convençuts que el contingut moral s'extén a tot ço que's refereix a l'ordre de la conducta. Esteu també compenetrats, que hem de buscar en les fórmules o categories expresades, per moure en terrer de realisme i efectivitat l'educació moral, l'orientació de sa ensenyança. Però ara cal preguntar: com arribar en aquest resultat? de quina manera conseguirem que el noi posseeixi, sortit ja de l'escola, el coneixement i la *convicció* de les fórmules morals? I dic també convicció, perquè no més amb convicció és com pot ser perfecte el coneixement. El no tenir això prou en compte, assenyala un dels defectes capitals de que ha patit la nostra ensenyança de la moral.

El procés natural del desenrotllament intel·lectual és anar del particular al general, del concret a l'abstracte. Doncs en lo general i abstracte ha d'acabar l'ensenyança de la moral com a coneixement. Les fórmules o categories supremes morals que hem dit eren, referint-nos a Espanya, la fita del contingut moral, són també la fita de l'ensenyança de la moral com a coneixement.

El camí que ha de portar-nos a aquest

terme, és presentar a la consideració dels alumnes fets particulars, que, ajuntant-se els d'igual valor en sa intel·ligència, determinaran en la mateixa la formació del concepte general que li importa adquirir. El mestre, enfocant la seva intervenció cap a la comprensió de les fórmules establertes, sense parlar-ne en els primers passos de la vida escolar, arribarà a aquest bell resultat. Ha sigut un gran erro, del qual no hem curat encara completament, el fer aprendre màximes als nois en les primeres edats, perquè les màximes, com a síntesi que representen, són abstraccions, que no poden comprendre fins a conseguir cert desenrotllament intel·lectual.

L'intervenció del mestre en aquest punt de l'ensenyança de la moral, és veritablement difícil. Jo em vaig preguntar, quan escrivia la Memoria de que he parlat: «per saber que no són abstraccions pels nois incompreses el que li ensenyo, seria molt convenient saber quin desenrotllament intel·lectual correspon a les diferents edats infantils. Una senzilla comparació d'aquest desenrotllament amb els conceptes, ens donaria la mida del que als nois podríem fer aprendre.»

I com que m'havien explicat que hi havia una ciencia que'n diuen Psicologia experimental, que tot ho amida, vingui jo regirar llibres i més llibres dels autors més eminents que han tractat aquesta ciencia. Tot inútil. La paraula mida omple tots els capítols. En Binet i En Claparède, sobre tot, no la deixen mai anar. I com a resultat del que buscava, total res. Confessions, sí, precioses, sobre els compromisos que dona a midar les intel·ligències, i una d'En Binet que ella sola val tot el llibre. Ben clar ho diuen tots: «això de l'intel·ligència no és cosa que's pugui amidar encara; la ciencia no ha avançat suficientment per arribar a aquests resultats». Consolem-nos esperant — sentats per no cansar-se — que algun dia ens tregui la ciencia d'encaparraments.

Ni és tampoc absolutament necessari esperar els avenços de la ciencia psicològica per endevinar el grau de coneixements que podem donar als nois. La tàctica del mestre suplirà amb excreix totes les deficiències de la ciencia auxiliar. Com pot saber el

AGUA MINERO : MEDICINAL
NATURAL : PURGANTE

RUBINAT-LLORACH

Recomendada por las Academias de Medicina de Paris y Barcelona, etc., etc.   Diplomas y medallas de Oro

← PURGANTE SIN RIVAL EN EL MUNDO →

Combate eficazmente la constipación pertinaz del vientre, infartos crónicos del hígado y bazo, obstrucciones viscerales, desórdenes funcionales del estómago e intestinos, calenturas, depósitos biliosos, calenturas tifoideas, congestiones cerebrales, afecciones herpéticas, fiebre amarilla, escrófulas, obesidad (gordura); NO EXIGE REGIMEN NINGUNO. Como garantía de legitimidad, exigir siempre en cada frasco la firma y rúbrica del Dr. Llorach, con el esudo encarnado y etiqueta amarilla. Desconfiar de imitaciones y substituciones.

VÉNDESE EN FARMACIAS, DROGUERÍAS Y DEPÓSITOS DE AGUAS MINERALES

Administración: Calle Cortes, 648 - BARCELONA

Nadie debe estar en su casa sin una botella de agua RUBINAT-LLORACH

mestre que no és sols coneixement, sinó convicció, el pas avant aconseguit en el desenrotllament moral dels alumnes? Doncs, senzillament: mirant i provant que'l concepte general, al qual s'ha hagut d'arribar per la consideració de fets particulars, estigui en possessió de l'intel·ligència infantil, de tal manera, que'l mateix noi sàpiga aplicar-ho a fets particulars no tractats. És el moviment descendent del coneixement, sense l'habilitat del qual no s'arriba mai a la possessió perfecta de la ciència.

S'aconsegueix, així, un altre aventatge. El vastíssim contingut moral, el coneixement de la norma que deu inspirar la conducta en ses variadíssimes aplicacions, no és precís abarcar-ho en sa completa integritat, cosa que seria, ademés, impossible. I faig aquesta observació, precisament, davant la dificultat que podria posar-se al dir que l'ensenyança de la moral ha de referir-se a tot el contingut que la moral suposa.

L'educació intel·lectual de la moral seria insuficient si no s'hi acompanyés l'educació de la voluntat, creant en el noi *hàbits* morals.

S'ha perdut miserablement el temps, dient als nois que siguin bons, i que també ho siguin quan arribin a ser homes, l'únic que quasi exclusivament s'ha fet fins ara, i encara rebaixant el valor dels bons consells — ho he dit ja — per no fer-los arribar a convicció. Les paraules el vent se les emporta. Mentre no donem a l'educació moral la orientació del valor de les accions, mentre a l'escola no ensenyin als nens, *realitzant actes*, els coneixements morals que aprenguin, l'Escola serà fatalment una farsa, una comedia, una mentida.

Amb la realització d'actes que siguin aplicació dels coneixements apresos, el noi anirà formant-se el ser moral pel qual sospirarem. L'Escola serà allavors aprenentatge de la vida. La repetició d'actes formarà el costum, que crea l'hàbit d'allò que realitza, amb la consegüent facilitat per repetir-

ne altres d'iguals o semblants, cristal·litant el *caràcter* de l'individu. I això ens ho diu l'experiència del que veiem cada dia; però ho demostren científicament avenços modernaments assolits en l'estudi de la fisiologia humana.

Una dificultat pot excusar que no hagi arribat l'Escola a tocar tant esplèndids resultats. Dificultats, podríem dir millor, i és representada la principal per la manca de mitjans de tota mena, que han impedit al mestre que pogués treballar en les condicions degudes. Així i tot, dintre de l'actual organització escolar, alguna cosa podria fer-se que permetés aconseguir certs aventatges en l'educació moral com acció. Quan tant intensa campanya vinc sostenint a favor de les Mutualitats escolars, tinc en compte precisament les condicions possibles en que pot actuar avui l'Escola. Aquesta i altres innovacions que ja podrien establir-se, troben en lo dit aquí la seva explicació científica i la justificació de la necessitat que representen. El valor decisiu de les institucions complementaries de l'Escola, ha estat reconegut unanimitat en el darrer Congrés d'Educació Moral celebrat a La Haya.

Anem ara a veure la conveniència d'empliar en tot el referent a educació moral un recurs pedagògic de capital importància.

La circumstancia.

Tant referint-nos a l'aspecte intel·lectual de l'educació moral, com a l'aspecte de la voluntat, la *circumstancia* deu sempre aprofitar-se. Als nens se'ls pot tractar un cas d'imprevisió, per exemple, dient-los que cert subjecte, que tenia per tot patrimoni una casa, va trobar-se en poques hores arruïnat, perquè un foc va destruir la casa i no la tenia assegurada. Un altre cas d'imprevisió pot referir-se als alumnes, parlant del desgraciat accident que produí el descarregar-se una escopeta que va deixar-se descuidada en una sala, fent possible que hi arribés una criatura.

Però si el cas de la casa cremada i el de l'accident de l'escopeta poden referir-se als alumnes en presència o aprop del moment del fet objecte de consideració, l'eficàcia de la lliçó rebuda és d'una força incalculablement major. El tenir davant al noi la casa cremant; veure l'escopeta que ha produït una desgracia per imperdonable imprevisió, i el lloc on aquesta desgracia ha ocorregut, són impressions que no s'esborren mai més de la memòria dels nois, amb major intensitat recordades que si es tractés del mateix fet no més amb referències de haver ocorregut.

Que hi fa que per a atendre aquestes exigències es perdi (?) aquell dia de classe? Se'n cremen cada dia de cases als pobles? Si per seguir el curs dels esdeveniments, que en les diferents manifestacions de l'educació moral poden aprofitar-se fos necessari destinar-hi la meitat del temps de vida escolar, diria algú que seria malaguanyat aquest temps? Perquè serveix, allavors l'Escola? No val molt més que surtin els nois d'ella capacitats en l'exercici de la vida moral, que absorbeix quasi totes les manifestacions de sa existència, encara que tardí un any més a aprendre bé de llegir i encara que fos retirant al quarto dels mals endreços tota la part inútil del nostre bagatge escolar?

Entre els que poden aprofitar-se en els diferents aspectes de l'educació moral, el recurs circumstancia és dels més dignes de tenir-se en compte, i a ell hem d'atendre especialment, passant, si és precis, per damunt de programes i horaris de classe.

Cap a la reforma.

Per enfocar l'educació moral de les generacions que hem de formar cap a la direcció que us és marcada, no es necessita més que bona voluntat. Què, ni quí, pot destorbar la nostra actuació salvadora? Pensem en els greus deures que sobre nosaltres pesen; pensem si hem d'esperar un dia

Editorial Ibèrica, Passeig de Gràcia, 62-BARCELONA

Obres completes

de l'Il·lm. Sr. Dr.

D. Josep Torras i Bages

Bisbe de Vich

Vuit grans volums de 400 a 500 planes cada un, amb paper luxós i refinadíssima impressió

Preu de l'obra:

Per subscripció, pagament a la bestreta

Rústega Ptes. 35
Tela 45

Acabat el temps de la subscripció la obra valdrà

Rústega Ptes. 45
Tela » 50

més que l'Escola acompleixi la funció que li és marcada, i si podem mirar-nos que segueixi el nostre poble vegetant per l'ignorància en que avui viu en coses trascendentals per al desenrotllament d'una vida normal d'equilibri.

Aquest troç de terra catalana necessita encara més l'empenta decisiva de la nostra actuació renovadora. Això està verge de ideals col·lectius, i precisament en el moment crític de la transformació astoradora de la qual són objecte les comarques lleidatanes. Aquí s'hi van acumulant grans masses obreres. Vindran extraordinàriament augmentades ben prompte. El país, en pocs anys, quedarà transformat amb l'instauració de innumbrables indústries i amb l'adaptació de poderosos enginys en el conreu dels camps.

Ai de nosaltres, si per criminals obliterats, no preparem aquest poble per fruir els aventatges de les millores que han de venir-li; si per culpa nostra han de repetir-se aquí, corregits i augmentats, els trastorns socials, en mig de l'espantosa incapacitació dels de dalt i dels de baix, de que tant han sigut víctimes les comarques barcelonines. Cauria sobre les nostres consciències la respon-

sabilitat tremenda que suposaria el deure no acomplert, davant de Deu i davant la Patria.

Jo us puc assegurar que no serà per culpa meua si tot això succeís. I encara que la meua pobra veu no fos escoltada per tots els qui més obligació tindrien d'acatar-la i ajudar-la, no per això afluiria un moment les meves conviccions i la meua intensa actuació, perquè tinc ja la seguretat, que no han d'ésser del tot inútils els meus esforços, comptant com ja compto amb la cooperació decidida d'apòstols que volen seguir-me en el peregrinatge de la nostra redempció.

F. JOVE i VERGES

El millor Cafè és el torrefacte de **La es-trella**.—Carme (Davant de Betlem).

RON BACARDI

Els qui pocs mesos endarrera dubtaven de la veritat de l'enquesta de Agathon; tenen dret a dubtar encara?

*
*
*

De tot això, no en saben res els homes del fracàs democràtic.

Els uns, viuen aferrats a l'interès personal de les intrigues de l'odi partidista. Clemenceau en les seves campanyes de *l'Homme libre*, n'és un exemple inequívoc.

Els altres, s'entretenen en els jocs de mirallet de l'anticlericalisme. Tal Mr. Henry Berenger en el seu desplaent article del *Radical: La reconciliation des partis n'est pas la reaction*.

Uns altres, s'amparen de la austeritat inactiva i a pretexto de sanejament moral, cauen en la vergonya de delacions anti-patriòtiques com les de l'article de Mr. Brousse.

Altres encara, susceptibles d'enterniments anarquitizants, parlen de possibles solidaritzacions amb les democràcies socials germàniques. Vandervelde i Anatole France, recullen la darrera il·lusió de la França apòcrifa, tant diferent de la nostra França, de la de les joventuts glorioses.

*
*
*

La sentència de Goethe:—*Nosaltres pertanyem a la raça que ix de la fosca cercant la llum*,—que serveix de lema al llibre de Houston Stewart Chamberlain: *La gènesi del segle XIX* i la ideocentral d'aquell llibre, ens explicarien potser l'esforç de Alemanya en aquesta guerra, de la provocació de la qual, totes les nacions volen excusar-se, i que segurament esclatà perquè ningú la volia.

*
*
*

Segueix la ineducació de la majoria dels comentaristes castellans de la guerra. El seu to, àdhuc el dels més moderats, és molest, com el to dels qui en conversa íntima criden i gesticulen ultra mesura.

¿Ens escoltarien si els diguéssim:—parleu baix?

*
*
*

Belles paraules d'En Junoy:—*Mancats d'idees que'ns uneixin, ens sobren paraules per dividir-nos*.

*
*
*

Fatals com la destrucció de la catedral de Reims, són les hiprocresies de uns i els escarafalls d'altres.

Notes que les agències telegràfiques no circularàn mai

SETEMBRE-OCTUBRE 1914

De la confusa diversitat de notícies que ens arriben de la guerra i de la confusió varietat dels comentaris, una sola afirmació es precisa netament i vigorosa: l'afirmació de la superioritat política d'Anglaterra.

Superioritat d'educació política i superioritat de direcció.

Perxò, mentre assistim al fracàs del liberalisme en els països llatins, podem admirar més que mai en els anglesos la perfecta correspondència de les virtuts individuals amb la voluntat col·lectiva, i la màxima compenetració de la majoria del poble amb la minoria dirigent.

Sols d'aquesta guisa,—negant la mentida romàntica del revolucionarisme que proclamà la infal·libilitat del poble,—és possible una veritable política.

Anglaterra ha guanyat amb aquesta savia política la seva superioritat innegable, fent aprofitable l'acció paral·lela de la disciplina amb el principi emersonià de la confiança en si mateix.

*
*
*

Charles Peguy, és mort. Resta d'ell l'obra de restauració treballada damunt els *Cahiers de la quinzaine*; l'obra poèti-

ca depurada en el *Mystere de Jeanne d'Arc* i en el *Mystere de l'Esperance*; i l'obra sobirana de la fidelitat a la seva doctrina segellada en el camp de l'honor.

Som uns quants que a Catalunya, amb insistència d'apostolat, hem donat a conèixer la reacció de les joventuts franceses, l'esforç de reintegració de les joventuts franceses en el classicisme nacional.

Charles Peguy, era un dels nostres amics.

Ell, sense que els anys li fossin obstacle, lluitava al costat dels joves francesos, que en la guerra d'ara honoren la llur vocació.

Aquest és potser l'últim episodi de la lluita contra l'anarquia que sostenen d'alguns anys ençà les noves generacions franceses.

La lluita l'han sostinguda dintre de casa mateix, contra el desordre del propi Estat per la conquesta de l'autoritat de govern.

La sang, generosament oferta,—la de Peguy i la de tots els altres—, ha d'ésser bona penyora de victòria.

En el sacrifici, s'és revelada la joventut francesa amb la mateixa unanimitat que en la doctrina.

Convé davant de fets així la serena equanimitat d'homes, com el nostre Bo-fill i Matas, qui de la *Veu de Catalunya* estant, sapigué fer-se ressò dels millors dalers de civilització.

* * *

Llegint els auguris de la pax-germànica que ens fa el prof. Ostwald, pensem amb Brunetière: *No aprofita més que ço que's transforma en substancia propia.*

* * *

S'endevina, gairebé a tota Espanya, la por de viure, en aquesta interpretació de la neutralitat com una passivitat.

Amb quin dret gosaria el poble queixar-se del govern, si en realitat la ficció de govern que patim correspon a la ficció de poble que vivim.

Acàs la concepció oficinesca de la *Junta de iniciatives*, per exemple, no correspon exactament a la migradesa d'espirit de totes aquestes felicitacions que cada dia reb el Sr. President del Concell?

Temps a venir es veurà més clar que ara, com la única actitud vital ha estat la de Catalunya.

I la d'uns pocs amics de Catalunya qui han dit amb nosaltres, ara és l'hora de renovar-se o morir.

Quin moment ens fóra millor que aquest per desfer-nos del mecanisme polític artificial que'ns ofega i constituir un organisme viu de govern, un d'aquells governs de opinió que tant hem lloat darrerament i a favor del qual, amb tant bones paraules, acaba de pledejar En Lluís de Zulueta?

* * *

Moltes vegades, quan volem fer entendre aquestes coses a les gents distretes, heusaquí que un dels qui escolta, surt i ell que si que fa, deia diu:

—Bé, però de la gran batalla que'ns en dieu?

L'home d'avui

C. Riba Bracons

Les Bucòliques de Virgili

Se troben de venda a la Llibreria d'Alvar Verdguer i a la nostra Administració.

Preu: 2 pessetes

Pro Defunctis (1)

A mossèn Angel Garriga i Boixader

Quatre parets arreboçades,
un camp plè d'herba i d'escardots,
algunes creus mig clivellades
amb inscripcions semblant gargots,

és el fossar que a punta d'alba
un jaio ha obert de bat a bat
i amb una falç i la mà balba
l'herba del camp tota ha segat.

Després hi ha entrat una minyona
feta una Verge dels Dolors.
Duia en les mans una corona
de romaní i boscanes flors.

El jaio diu: — Que ets matinera!
Ella respònd: — És pel marit!
S'ha agenollada enfront la ossera
i un vol d'ocells ha esporuguit.

Forta tronada, aixordadora,
fà persignar al vell fosser.
—Tenim mal temps! — diu. Surt a fóra
i và, corrent, cap al cloquer.

Branda que branda les campanes.
El sol no surt. El dia és fosc.
S'han amagat les sargantanes
i llagimeja tot el bosc.

La iglesia rònega i petita
s'omple aviat de bona gent.
Senyor Rector al rés excita
per als difunts, devotament.

I dalt la trona, amb accent viu,
recorda al poble l'antic chor:
«a les ànimes oiú,
que criden: ai, que dolor!»

El fosser puja al presbiteri.
Porta un roquet molt rebregat,
i prèn la Creu del Gran Misteri.
Un escolà a cada costat.

Senyor Rector canta l'absolta.
Darrera d'ell tota la gent;
i en processó, fent curta volta,
van al fossar, pausadament.

Pluja suau i benfactora
ha envellutat el verd dels pins.

Cap aviram ix a defora
a fer recapte en els camins.

Al arribar al cementiri
els bons fidels s'han commogut;
cada cadavre apar que'ls miri
i els remercï el seu tribut.

La viuda jove ploriqueja,
car sent la falta del marit,
i un minyonaç qui la festeja
la està mirant de fit a fit.

Senyor Rector, fervent, entona
sagrada absoluta, acompanyat
dell vell fosser, i, fent rodona,
tots els pabordes del veinat.

De dos en dos els feligresos
se li agenollen davant seu,
i's fa un concert de psalms i resos,
i el salpacer va sempre en creu.

I mentrestant se fa el captiri
per a les ànimes deis passats,
i tots quants són al cementiri
semblen per Deu il luminats.

La cerimonia és acabada.
Prompte es refà la processó
i el sol envia qualche ullada
per esvaír tanta tristò.

Branda que branda les campanes
el vell fosser, afeixugat,
i amb el ressò cauen magranes
i aglans dels roures del serrat.

I al temple encara, amb accent viu,
se sent cantar el antic chor:
«a les ànimes oiú,
que criden: ai, que dolor!»

I quan la gent enfervorida
retorna a casa, lentament,
apar que eix clam als cors convida
a l'oració perpetuament.

I el sol ha eixit; i l'esplaiar-se
damunt la tofa dels sembrats,
sembla que vulgui agenollar-se
i orar també per als finats.

(1) Premi en els darrers Jocs Florals de Olot.

CLAUDI OMAR I BARRERA

ROYAL

◆ Cada tarda Tè-concert ◆ Souper-concert a la sortida dels teatres ◆

RESTAURANT * Menú des de 5 pessetes

Rambla dels Estudis, núm. 8

El Saló més elegant de Barcelona per banquets i lunchs

Poesies de Francesc Pujols

EL CANTIC A LA VERGE

—Ave María puríssima.
—Sens pecat fou concebuda.
Des de que Vós s'ou vinguda
la nostra casa és claríssima.

La primera alegria que tinguéreu,
Porta del Cel, cantem-la amb tot el cor,
quan Gabriel vos va portar la nova
que havíeu de parir Nostre Senyor.
O beneita Verge María,
Immaculada Concepció!
En memoria de tanta alegria,
donau-nos la contemplació.
Set donzelles corren pel camp
dematí de la Puríssima;
collíen la neu a grapats
i a la mà se'ls hi fonía.
De tant blanca com és la neu,
les mans els hi resplendía:
d'aquella resplendor que fa,
des del Cel la Verge s'hi mira.

La segona alegria que tinguéreu,
Estrella del matí, Càntic d'amor,
que la visita que a Isabel Vós féreu
santificà en el ventre al Precursor.
O beneita Verge María,
Immaculada Concepció!
En memoria de tanta alegria,
donau-nos la contemplació.
Jo m'estava molt trist a casa,
i vaig veure un vol de coloms:
a cada volta que donaven,
tots ells se dauraven de sol.
Com erem al caure la tarda,
jo que em posava a fer oració;
i de la oració que jo feia,
la Verge em va portar alegror.

La tercera alegria que tinguéreu,
o quin cantar, Rasser de pescadors!
que al portal de Betlem un Deu paríeu
guardant-vos Verge i sense cap dolor!
O beneita Verge María,
Immaculada Concepció!
En memoria de tanta alegria,
donau-nos la contemplació.
Si la Mare de Deu volgués,
el dia de la Puríssima
tots els arbres dels camps nevats
traurien la més gran florida.
El temps de revenir les deus
és el temps d'aquest sagrat dia:
anem a una font que jo sé
i ens ha de fer molta alegria.

La quatrena alegria que tinguéreu,
la cantarem, Conort dels desconorts,
que els tres Reis d'Orient al Fill adoren
fent-li present de tots els llurs tresors.
O beneita Verge María,
Immaculada Concepció!
En memoria de tanta alegria,
donau-nos la contemplació.
Avui he vist la Mare de Deu
amb aquell posat que ella fa
jo sembrava per l'any vinent,
i la llavó em cau de la mà.
Quan la Mare de Deu ha marxat,
veig que han caigut en bona terra:
no més de caure-hi les llavors,
sota els peus sento com panteja.

La cinquena alegria que tinguéreu,
Causa de nostra joia, és cant del cor,
que cercàveu al Fill i el retrobàveu
al Temple disputant amb els doctors.

O beneita Verge María,
Immaculada Concepció!
En memoria de tanta alegria,
donau-nos la contemplació.
Era pels afores del poble
a les onze del dematí:
he vist vení una gran Senyora
que anava sola pel camí.
De primer no la coneixia,
amb aquella pompa que anava;
però així que ella m'ha mirat,
jo tot seguit m'agenollava.

La sisena alegria que tinguéreu,
cantem-la, que alegrava tot el món,
quan fóreu visitada i consolada
pel Fill resucitat i gloriós.

O beneita Verge María,
Immaculada Concepció!
En memoria de tanta alegria,
donau-nos la contemplació.
Una pomera que s'ha mort,
la Mare de Deu hi ha anat:
fa com aquell que cull un fruit
i la pomera ha resucitat.
Quan se'n torna cap al Cel,
passava pel mig d'un canyar:
totes les canyes es vinclaven
no més per deixar-la passar.

La setena alegria que tinguéreu,
cantem-la, que fou la última del món,
que pujàveu al Cel en còs i ànima,
voltada d'àngels i de resplendor.

O beneita Verge María,
Immaculada Concepció!
En memoria de tanta alegria,
donau-nos la contemplació.
Aquell dia que us vaig conèixer
jo encara era molt petit:
éreu al mig del meu pessebre,
allí en el portal de Betlem.
Cada dia, quan me llevava,
el pessebre m'anava a guaitar.
El portal, què nou el trobava!
Vós ja l'havíeu endreçat.

Des de que Vós s'ou vinguda
la nostra casa és claríssima.
—Ave María puríssima.
—Sens pecat fou concebuda.

LA BALADA DE LES FESTES

Jesús, has passat pel món
deixant un rastre de festa.
Beneit aquell que et segueix
amb alegria modesta.

NADAL

Per Nadal
cada ovella al séu corral.
Al punt de la mitja nit
canta el gall i la gallina,
que ha començat
la santa missa.
Els pastors, adalt del chor,
canten amb gran alegria.

Quan són a l'eivar Deu
la campaneta repica:
tot el fret de l'escolà
en el repic s'endevina.
El poble que l'ha sentit,
se sent el fret ben endintre.
Però quina tebior
davant de la Hostia divina!

O Jesús!

Has nascut en un pessebre
que de tant bonic com és,
els nens el venen a veure
i els agrada d'allò més.

Els fadrins festejadors
fins que ha clarejat el dia
passen a cantar cançons
per davant de les masies.

Si se'n van cap a cantar
a casa d'una fadrina,
quan arriben al casal
ja els ha clarejat el dia.

La troben al galliner
que agafava una gallina.

—Una cançó jo et diré,
si em vols escoltar, pubilla. —

Si el que canta la cançó
l'ha sapiguda fer riure,
amb la rialla que ha fet
li fugia la gallina.

L'agafava un fadrinet
i la dava desseguida:
sota l'ala s'han tocat
les mans amb gran alegria.

Al voltant del pessebre
Tothom cantà cançons.
Si el sol és a la posta
encenen els gresols:
per no veure el cel rúfol
tanquen els finestrons.
Al voltant del pessebre
hi ha una gran tebior.
«El Desembre congelat
confús se retira.
Abril de flors coronat,
que als àngels admira.
Una bella aurora
que al Cel enamora.»
Ha nascut Deu
d'entremig de la neu.
Allà en l'horitzó
el dia de Nadal
s'allarga un pas de pardal.

ELS RAMS

Quina olor de llorer que fa la plaça!
Quelcom ha esdevingut!
El temple és ple de palmes cimbrejantes!

Si voleu veure a Jesús
arribarà amb la florida:
perquè florís tot lo món
donava la seva vida.

Els nens a chor, saccejant les palmes,
canten una cançó:
«El ram! El ram de la Passió!»
I les fadrines, a les portes de l'església,
amb un ram a la mà:
«Obriu! Obriu, que volem entrà!»
I el chor de noies, amb les mans plegades:
«Santa Magdalena porta la cadena
per lligar el dimoni. Visca Sant Antoni!»

I passa el bon Jesús,
damunt la mula blanca,
per sota dels llorers
i de les palmes.

Les palmes són beneides.
Si els infants les han guarnides
ja no les desguarniràn;
que amb respecte les duràn,
sentint la benedicció,
a penjar-les al balcó;
que el dimoni les veurà
i a les cambres no entrarà;
que els àngels s'hi enfilaran,
per les tiges voleiants.
Cada cosa en el séu lloc
com l'amor al mig del cor.

DIVENDRES SANT

Divendres, gran divendres!
O soletat del món!
Josep d'Arimatea
sab un sepulcre nou;
tallat en pedra fresca,
s'obre al bell mig de l'hort.
Portem-hi el còs del Mestre,
que hi trobarà el repós.
L'agafen amb gran compte
i el porten amb amor.
Quan baixen el Calvari
se'ls va ponent el sol.
Assobre de la posta
són ben destacadors
el còs del Diví Mestre
i els dos enterradors.
Darrera hi van les dònens
amb pots de bona olor.
Divendres, gran divendres!
O soletat del món!
Josep d'Arimatea
sab un sepulcre nou.
Al bon Jesús hi posen
embalsamat d'olor.
—Donau-me la pomada
que li posaré jo. —
—Unta'l, unta'l, Magdala,
que fou la teva amor.—
Magdala s'ajupia
i untava el sagrat còs.
De tanta olor que feia
té cobriment de cor.

Divendres, gran divendres!
O soletat del món!
Josep d'Arimatea
sab un sepulcre nou.
Així que se n'anaven
arrenquen un gran plor.
Si a la ciutat retornen
s'apaga la claror,
que allí al cim del Calvari
hi mor la resplendor.

CORPUS

Si la pageseta
ve de combregar,
tot ho veu més clar.
Torna a la masia
pel florit camí
de bon dematí.
Ja en troba a sa mare
que torna de l'hort.
—Deu-me esmorzar, mare,
que tinc mal de cor. —
Mentre esmorzava
li tocava el sol.

LA MARE DE DEU D'AGOST

Avui el cel s'ha desvetllat alegre.
Si en les vinyes hi ha la plenitud,
l'Eternitat somriu en l'abundor.
Som al fort de l'istiu.

Quina flaire de most!
La Mare-de-Deu d'Agost,
ofrenant els fruits, riu.

Repiquen les campanes,
que és la festa major.
Els pagesos se lleven:
surten a veure l'hort:
les pomès i les peres
comencen a fer goig.
Al cel no hi ha cap núvol
que enteli la blavor.
Pagesos, cap a missa,
cap a missa major:
els capellans la canten
de gloria i de llaor.
Quan són a mitja missa
ja van a fer el sermó.
María Immaculada
feia la Montessió.
Si puja en còs i ànima
se fon en la blavor.
Els àngels i els arcàngels
canten una cançó.
El poble se'ls escolta
amb molta devoció.
María se'l mirava
de des de la blavor;
María se'ls mirava
amb un somris d'amor.
María és mare nostra:
tothom la sent al cor.
Els àngels i els arcàngels
estàn en oració.
L'Assumpta amaga el rostre
al cel de la blavor.

Les campanes toquen
i per sobre els camps
ressonen alegres,
ressonen alegres;
les campanes toquen
i a casa els malalts
ressonen alegres
i confortants.

Les campanes toquen
dalt del campanar,
que la Verge vola,
que la Verge vola:
les campanes toquen
sobre el poble clar,
que la Verge vola,
vers el Cel blau.

Dotze hores cauen en terra
i els àngels canten al cel.
Tot el poble surt de missa
amb el cor vessant d'amor.
perquè ja té una mare en la blavor.

Els fadrins i les fadrines
se posen a festejar.
Les vinyes, totes esteses,
s'estarrufen amb el sol,
amb un repòs de festa esclatador.
A l'entrada de les cases
s'hi sent l'olor del dinar.
Si l'esposa para taula,
ja ajustava el menjador
no més perquè no es mogui la frescor.

A la hora de la tarda,
de tanta llum que hi ha al Cel
la terra s'endormiscava.

Els raïms que tu collies
són calents del raig del sol:
els posarem sota els pàmpols,
vora voreta del pou.

A darrera la muntanya
veig una ombra tota estranya.
Què seria? què serà?
Tot el món s'enfosquirà,
que una tempesta vindrà.

Al cel hi ha una feresa neguitosa
i una gran quietut.
Oronell terror,
pedra o aigua vé!

Plou, plou,
cada núvol se desclou.
Si el poble s'ensombreix,
i l'encontrada s'estremeix.
Trona aquí, trona allà.
Campaner, ves a tocar:
tot el món s'aclarirà.
Si no toques a bon temps
no veurem mai més el cel!
La campana fa un toc clar.
Bon bon temps, fes-te aquí;
mal mal temps, fes-te enllà.
Santa Bàrbara va pels camps,
tota vestida de blanc,
de blanc i de negre.
Jesús, com llampega!
Si els trons han ressonat en la negror,
el poble s'ha arraulit sota del núvols.
Sant Marc, Santa Creu,
Santa Bàrbara, no ens deixeu!
que els camps s'han aclarit a cada llamp!

—Bon temps, d'on vénis?
—Del cel.
—Fes-te ençà, que et desitgem.
—Mal temps, d'on vénis?
—De l'infern.
—Fes-te enllà, que no et volem.

De cop i volta els núvols s'han partit,
esquinçant-se amplament,
i el cel esdevé clar,
que el sol ha lluit.
sobre els pobles i els camps mullats de fresc,
regalimants,
sota l'arc de Sant Martí.

I tothom ha caigut agenollat
al davant del miracle que ja ha esclatat
al mig del cel amb tanta claretat!

Pels carrers, molls de la pluja,
va passant la processó:
tota la gent se la guaita
amb una gran devoció.
Així que es veu sota el tàlem
la Mare-de-Deu d'Agost,
els pagesos i pageses
li'n canten un cant de goig:
«Puix que sou Mare de Deu
i viviu de serenors,
vullau ser la nostra mare,
o Mare de Deu d'Agost.»
Quan la processó ha passat
cau una llum de sol post:
per sobre les vinyes plenes
hi ha quelcom que s'allunya poc a poc.
L'un pagès ha dit a l'altre:
—Per la Mare-de-Deu d'Agost
a les set ja és fosc. —

Si apunten les estrelles
en el cel blau,
repiquen les campanes
en la gran pau.
—Es la Mare-de-Deu que entra—
diu la esposa a l'espòs
tot encenent la llar benefactora
on cremarà el foc nou.

LLETRA V

La meva comunicació amb la mar, que m'agrada anar-vos detallant en aquestes lletres, talment sembla, amb els seus precedents i seguiments, l'història d'un festeig d'istiuada.

Varen ser els començaments pel juny i el juliol, des d'aquells miradors avinents de Sant Geroni de la Murtra. El Sant Geroni que:

Entre pujol i pujol
sempre un clap de mar s'hi obira;
si s'apaga l'esboranc
allà en neix una altra tira,
com un joc d'ulls graciós
que ara s'acluca, ara us mira.

Aquell Sant Geroni que em movia a cantar:

Tens claps d'horta i d'alzinar,
clara i airejada terra
que, vestida de verd clar,
t'infles com desig del pla
a l'altura de la serra.

Torno a ser del teu encís
jo també entre cel i terra:
veig al mar el caseriu
on fuma la xemeneia,
i al capçal el cel que'm riu
amb aquella dolça geia.

Allí començava el meu festeig amb la mar. El dia dos de juny la cantava així:

Me la miro d'un altet
la marina marinera,
des d'un puig de pinetons,
i ella em somriu com si em veia;
no hi tinc barca ni muller
ni casal ni xemeneia,
no m'hi mou cap interès
ni cap esperança meva
i no n'heuria cap guany,
no fos el de sa guapesa.

Sols de veure-la l'estim;
pel seu caient de dolcesa;
aquell cel al cim d'un mar
amb formosor tant diversa,
i més ara, en aquest temps
que adés plou i adés blaveja.

Tant sols mirar-la l'estim
com fadrí de l'edat tendra,
com amador poc gosat;
i ella em somriu com si em veia;
i amb això soc tant pagat
que no la vull més conèixer.

Núvols blacs riuen al cel
sobre'ls camins de les veles
i l'arc ros de Sant Martí
fa un pont entre cel i terra.

L'estimo de lluny estant
la marina marinera.

I vé, que dos mesos més tard, per el agost, l'atzar pròvid, inesperadament m'acostava a una vila marinera, com si de sota mà m'hagués preparat el festeig. I allí coneixia un color nou de l'amor, beneït siga Deu, jo que veient la marina d'un xic lluny havia dit:

amb això soc tant pagat
que no la vull més conèixer

Es lo de tantes vegades: tenim la dolça fiblada a l'entranya i som moguts a guarir-nos-en negant-la. Ens assemblem an aquella fadrina que tots haurem tingut davant. Mireu-se-la a la rodona del jovent, en conversa. Es parlava de gelosia; i ella amb un vel de seriositat sobre la cara bonica sosté que ella no ha patit mai semblant mal, ni el qui volgués punyir-la amb la gelosia no en treuria res. I, pobre animeta, és que tem que si algú que ella sab i de segur que és allí, la coneixia propensa a gelosia, potser, —pèrfides armes de galans,— se'n serviria per a més guanyar-la. I ella patiria migrament de gelosia. Però un dolorós instint de conservació la fa parlar contrari del seu ésser.

¿I a mi, enamorat dels llocs elementals, ço que al mirar-me la marina d'un troç lluny em feia dir que no desitjava més coneixe-la, no seria una manera de encobrir el desig contrari?

¡Home, criatura, apareixeràs de coratge guerrer perquè comentes la guerra en públic, i no serà sinó que el desig de pau burxant per a trobar el jaient adins teu, sense tu poder fer més, et foragita amb les paraules el verí que pogués quedar-hi, fins el darrer pensament que feia nosa a la calma! I demà tindrà adins teu tot el lloc per ella. (*)

¡Home, arbre que ens apar mort, nu, entre'ls vels de la Quaresma, i justament li corre per dins la sava que ens el té de mostrar brotonat pels vols de la Pasqua. Home, arbre d'amor!

A mi també, quan pel juny mirant la marina un xic llunyana, deia que no desitjava més conèixer-la ja se'm preparava un coneixement més proper d'ella, que plaent!

Fou la segona fase del meu festeig amb la mar que miro d'anar-vos detallant en aquestes lletres, escrites les primeres per l'agost, de Caldes d'Estrach estant. I ara en soc de retorn, i és el tercer temps del festeig amb aquells llocs elementals. Torno a ser a ciutat. De la ciutat?...

JOSEP LLEONART

Barcelona.-Setembre

(*) Em recordo, amic Xenius, d'una vegada que participàveu d'una teoria així referent a alguns llibres de literatura romàntica que no venien a ser sinó les darreres extremitats del sentiment romàntic de l'autor, que espremia en aquells llibres l'humor romàntic per a curar-se'n, i ser, endavant, ja un home nou, amb un altre sentiment de la vida. Em sembla ser quelcom així el que deieu. salvat que jo ho poso en el meu llenguatge.

De la Premsa

La llicó de la guerra

El plor dels filísteus

Hi ha fetes d'una tant damnable trascendencia, que elles soles es fan pecaminoses, invertint, per dir-ho així, el procés ordinari de l'immoralitat dels actes. No cal, en elles, esbrinar si l'autor en tenia consciència i fins a quin punt la malignitat entelava son voler. Un albat, un dement que les cometessin, serien malmirats com un flagell dels segles, compadits en la seva misèria i abominats com a instrument d'aquella destrucció. I és que hi ha fetes que no desagnen una gènera o dues; que no delmen mitja humanitat, sinó que són tant indelebles que's pot dir que causen minva en el patrimoni de les coses immortals, que degraden, empobrint-la en son esperit, l'«Humanitat» sencera en l'ordre del temps i de l'espai.

D'aquestes fetes, algunes se n'han registrat en l'actual guerra. La guerra abranda les baixes passions, els seus postulats estratègics passen per sobre de tota llei i, en ple segle XX i al cor de l'Europa, aquestes revivals de l'odi, del despit, del pànic, de les xinesques revenges, causen danys irreparables, víctimes innocents, malastres comunals, dels quals totes les resquícies nobles de la humanitat es condolen i nosaltres amb elles.

També se'n condolen, i ja no en silenci o amb discreció de ver sentiment, sectors altament equívocs. I aquests es donen, amb tal motiu, a escarafalls suspects i de mal gust i més que d'odi e's del fet protesten contra'ls uns o contra'ls altres o se'n fan mu-

tuament responsables, com si la culpa fos exclusiva d'una part—tal vegada ho és,—com si no pogués ser de tots, com si, de més lluny, no ho fos ben certament de tots els promotors de l'actual conflicte.

I heu's-aquí que aquest gran plor, per no dir aquesta barreja d'udols, dels filisteus de totes bandes, ofega el gemec noble i secret dels veritables òrfens.

Si algú, prou fort i prou clarividant, se aixequés a dir:—Veiam qui és nèt. El qui ho sigui, que llenci la primera pedra—tal vegada les mans contretes i enlairades caurien lentament deixant caure les eines llensívols i tota metralla de sátira.

Veiam qui és nèt. Veiam qui és sincer. Veiam qui té dret a judicar i a condemnar. Veiam si poden aixecar massa la veu els governs que donats a un anticlericalisme estúpido usurparen els bens de la Iglesia, les joies més preuades de l'art religiós i les deixaren engrunar, negant-los sistemàticament tota subvenció, per poder després, allegant que amanaçaven enfonçar-se, tancar-les al culte de Déu i a la pietat dels cristians. Veiam si un Govern aixís pot doldre's com no sigui histrionescament o per difamar l'adversari de la destrucció d'una Seu incomparable. Encara és fresca la tinta dels llibres inventariant aquelles despulles de la dessidia i de la hostilitat oficials; encara deuen subsistir aquelles lligues de devots de les belles catedrals de França que's congraren a la fi per dir:—¡Prou!—i salvaguardar-les.

Ja no parlem dels robatoris de la guerra de l'any 1808, uns per daler d'acaparar el patrimoni arqueològic dels invadits, altres per malvendre-se'l o jugar-se'l i fer-ne diners i platxeri. Ja no parlem dels excessos de certes missions excavadores—totes les grans potencies n'han organitzades—que unes voltes sense destruir res i per justa prudència, però moltes altres mutilant monuments immortals i per gelosia mesquina, han embalat peces úniques de les arts oriental i han trasplantades als seus museus i a les seves places les flors més esquisides dels vells temples d'Assiria, d'Egipte i de Grecia.

Però si que voldríem que la nostra gent s'aprofités de la lliçó. Voldríem que aquests governs nostres, pels quals el Ministeri de Cultura ho és amb prou feines d'Instrucció Pública, però sens ni mica de Belles Arts, que solen les nostres seus més gentils i delicades—com la de Lleida,—esquarterant-les a pisos i convertint-les en casernes, que en

deixen caure d'altres, que deixen emigrar, impassibles, l'un darrera l'altre els cabals històrics de més valua de la nostra terra, aprenguessin a estimar-los una mica més al veure la commoció immensa que arreu del món produeix en les nacions més cultes la vandàlica destrucció d'una sola catedral.

Voldríem, també, que aquests francòfils de lloguer que no participen d'aquella commoció interna, però que se'n rescabalen embullant l'escàndol exterior, comencessin a sentir-se barbres i a donar se'n vergonya. Que es recordin de l'any 1835, dels seus predecessors en vandalisme, dels admirabilíssims monestirs de Poblet i Santes Creus, temples de la Religió, de la Ciència, de l'Art, de la Patria, reliquiari de les nostres glories i vasos magnífics on dormien en la pau dels segles les despulles dels nostres reis, dels reis de genuina niçaga catalana. Que's recordin, pel seu afront, dels versos inflamats den Guimerà. Que's recordin de Ripoll, de Santa Catarina, de les biblioteques conventuals. I que's recordin, també, de l'any 1909, d'aquella setmana vergonyosa d'ara fa un llustre, dels retauls dels nostres pintors capdals cremats al Col·legi de les Escoles Pies, de l'arca de Sant Cugat del Rec, lliberada per miracle de la llur rapacitat i del llur instint de sacrílega devastació. Que facin repàs de llur analfabetisme crasísim, de la llur impudícia ofensiva, de la llur miseria espiritual, on un barreig de detritus de tota mala procedència ofeguen les floracions més humils de la personalitat, Que mirin el rastre que han deixat, amb pocs anys de monopoli, a Barcelona i a l'Ajuntament de Barcelona. Que pensin lo que han fet i lo que no han fet. Que pensin lo que han deixat de fer i lo que han aturat de fer i lo que no han obligat a fer. Que's recordin del Saturno Parc i de son emplaçament provocador, que se recordin de la Secció Marítima, de l'única balcona que teníem sobre'l mar, barrada a l'accés del poble i prostituída per jocs primitius. Que tinguin en compte que el qui paga pel deport de disparar amb escopeta de «saló» contra colomins fermats, té prou mal cor per a trencar a pedrades els vidres d'un fanal artístic i per a desfer a trets de canó, si el deixaven fer, una bella estàtua i fins una catedral.

També, voldríem, que d'aquesta lliçó que ens cou avui dia en la nostra pell de cristians i d' enamorats de les belles obres, se'n aprofitessin els mateixos que amb una relativa sinceritat se'n planyen. I que's recordin

de la deixadesa dels custodis més obligats dels nostres tempes i de llur contingut. I que atuessin aquesta indigna profanació creient de convertir les iglesies, àdhuc les gòtiques i les romàniques, en una mena de sales de ball o de cinemes per vetllades blanques, amarant-les d'electricitat així com altres les arruixarien de petroli. Que parin esment en el sentit de la liturgia, que s'abeurin d'instint artístic o que s'assessorin si són sorts i si no tenen altre sed que la de derivatiu tal vegada ignocents però molt inferiors.

Voldria que tota la gent caritativa mirés el que fa i el que no fa. Els sacrilegis artístics que nodreix—de vegades per excés d'almoines—i les supersticions més o menys subconscients que fonamenta. Que's recordés del Temple Expiatori de la Sagrada Família, gairebé aturat, aixecant els braços ressecs de les seves bastides al cel, amb esperança contra tots els oblids, contra tots els sarcasmes, contra totes les petites competencies, contra tots els defalliments i contra totes les adversitats.

Voldria que cada propietari nostre fes exàmen de consciència mirant-se en la façana de casa seva. Si la cara diuen que és el espill de l'ànima, la façana de la casa deu ser l'espill de l'ànima magnànima o l'anímeta del seu propietari i els nostres carrers i places deuen ser—¡ai de nosaltres!—els rius i les gorgues on se deu contemplar l'espiritualitat barcelonina. Voldria que ells i les grans empreses i els professionals de les arts i dels oficis es revisessin amb cura i que entre tots els ciutadans revisessin la nostra Barcelona. I voldria que tots, començant pels propietaris interessats i pels meus companys de Consistori—els de totes les fraccions i els de tota l'escala de talles intel·lectuals—ens convinguessim a no donar un espectacle poc edificant a l'entorn del dictamen que proposa l'allargament del carrer de Balmes. Que al resoldre aquest problema, pensem que la naturalesa és tant respectable com l'art, que és més savia que nosaltres, que és la base més escaienta de tota obra bella. Pensem que les ciutats no viuen solament de parets i clavagueres i fanals, sinó també d'aire i de llum i de cel i de flors i de mar i de belles perspectives.

De totes les altres malifetes ens en podem refer. Si la caixa de l'Ajuntament s'esclafés un dia, de tant buida, sota la pressió atmosfèrica, algú o altre, Heraclès o Rius i Taulet o Batlle nacionalista, escometria la gloriosa

—EMPRESA DE POMPES FÚNEBRES—

LA EGIPCIA

SOCIETAT ANÒNIMA

La més important d'Espanya-20 sucursals amb telefon-Central; Pelayo, 44, telef. 1,113 • Economia. Veritat en els preus

Important: La Egipcia es la única funeraria que poseeix Cambra de Desinfecció, no servint cap artefacte que no sia previament desinfectat.—NOTA: Acurat i ràpid servei tant a la Capital com a fóra.

empresa de refer-la. En canvi, etzegallades com les que alguns pretenen cometre amb la perllongació del carrer de Balma són irreparables. Maimés es poden esmenar. La seva mala soldadura amb l'Avinguda del Tibidabo pot llegar a Barcelona una articulació defectuosa, pot fer-la coixa, en aquell indret, per tota la vida.

Aiximateix i generalitzant, dels mals de la guerra universal, tard o d'hora l'humanitat se'n rescabalarà. Jo crec que tota sang té eficàcia. Si s'ha dit només que de la sang dels martires, serà perquè la seva eficàcia és més forta i d'un ordre més excel·lent. Jo he sentit a dir i he llegit que després de guerres devastadores, esborrada la immediata depressió de les llurs petjades, han vingut eres de gran prosperitat. El que no ha tornat a la llum de la vida és la biblioteca alexandrina, els que no s'han aixecat de les seves despulles són el Partenón i els temples orientals, els que són irremisiblement perduts són els nostres retauls de la vida de Sant Antoni, el que no ressucitarà maimés és la bellíssima, la extraordinària Catedral de Reims.

Algú ha parlat, amb ocasió de la guerra, d'assessorar els exèrcit en pugna, d'agregats juristes que'ls atuessin de cometre violacions del dret internacional. Algú més, també, tracta de organitzar oficines per a la cura dels presoners. Altres es captanen de la

Creu Roja. ¿No's podria, aprofitant la primera ocasió propícia, que l'actual commoció de la gent d'esperit suscitarà, pactar solemnement la sacra inviolabilitat dels monuments capdals que per gloria, profit i esplai de l'humanitat sencera guarda cada nació? ¿No's podria fer un inventari d'aquests monuments que totes les nacions declararíen «monuments universals?»

J BOFILL

(La Veu de Catalunya)

Obres de Josep Carner

Llibre dels Poetes	3 pessetes
Primer llibre de sonets	5 »
Segon llibre de sonets	4 »
Els Fruits Saborosos	1 »
La Malvestat d'Oriana	2 »
Les Monjoies	5 »
L'Idili dels Nyanyos	0'75 cts.
Auques i Ventalls	5 pessetes
La paraula en el vent	5 »

Se troben de venda a la Casa Lluís Gili, Editor i llibrer, Claris, 82, i a nostra Administració.

ceptat pels metges i figura a la farmacopea. Ja embastada la nova institució, cregué el bon duc de Alagón que mal podia donar títols els que no'n tenien i els envià a prendre'l a l'Escola d'Alfort on aprengueren lo que allí es sabia, que no era en aquell temps gran cosa. Tornats a Madrid, els nous professors crearen a Espanya, la primera escola de Veterinaria. Se conta del senyor Malats que no pogué apendre mai el castellà i un cop vingut de París, explicava les seves lliçons, barrejant el català, el francès i el castellà amb tanta gracia, que sempre tenia la classe plena.

Com se veu, la cosa començà bé. El duc no's preocupà de crear places pels amics, i sí de buscar gent apta pel servei; que és precisament tot lo contrari de lo que fem ara. Si progressivament s'hagués anat evolucionant amb els temps, aixecant el nivell de l'escola a l'alçada de les demés de l'estranger, fent-s'hi pariona, tot hauria anat com uns tirabuquets i no'ns trobaríem en el tristíssim estat en que'ns trobem, mes rès d'això succeí. A la primera meitat del segle prop passat (i encara dura) s'apoderà de tota Espanya la deria romàntica de que el nostre nivell cultural s'havia d'aixecar frec a frec del de les demés nacions, per reial decret i sense necessitat d'apendre lo que elles havien pacientment après ni de saber lo que elles sabien, ben creguts que per aquest senzill sistema sabríem de química, física, mecànica, etc. Decretant-ho de la «Gaceta Oficial» estant, sense preocupar-se de qui ho havia d'ensenyar ni de crear els laboratoris on s'havia d'apendre, se donà també per suposat que la veterinaria seria com la de les altres nacions, decretant l'ampliació del quadre d'assignatures, i creant, una darrera l'altra, cinc escoles (a cap nació n'hi ha tantes), a mida dels invàlids que hi havia pressa en col·locar per a donar-los un mos i de les influències polítiques que calia satisfer. Les benemèrites classes directores que així procediren no es donaren compte (ni se'l donen encara) de que de la mateixa manera que un aprenent de sabater no és tal si no fa sabates, tampoc un químic no serà mai químic si no descomposa i recomposa còssos, ni un veterinari pot ser-ho si no fa veterinaria; posar nos al nivell de les altres nacions civilitzades en el ram de la veterinaria, i en tants d'altres, fent escoles sense clíniques, sense laboratoris, sense camps d'experimentació agrícola o zootècnica, i sense posar al cap d'elles gent capaça. Qui sab que la veterinaria és precisament això, me preguntarà admirat com s'explica aquest contrasentit, a la qual cosa contestaré que quan algú m'expliqui perquè en aquella basa d'oli que'n diem badia de Roses s'hi fa un port jo també tractaré d'explicar-li aquest miracle. Mentres tant callo i me limito a fer constar un fet que és a la vista de tothom que vulgui veure'l.

Com que el món ha anat donant voltes i nosaltres estem parats, d'això en resulta que aquí no hi ha veterinaria, perquè les coses pràctiques que no s'ensenyen pràcticament no s'ensenyen de cap més manera, digui tot allò que vulgui la «Gaceta Oficial». Poc més, poc menys, som aon érem en temps d'aquells senyors Schwartz i Malats i d'aquell bon duc d'Alagón, tant noblement animat de bons desitjos. A l'estranger la veterinaria salvaguarda la mil·lionada immensa que representa la riquesa pecuària de les nacions i les industries derivades; llets, pells, llanes, pel de cabra, etc., etc.; els veterinaris dis-

L'Escola de Veterinaria

I

El senyor Bastardas presentà a la Mancomunitat Catalana un projecte per a la creació d'una Escola de Veterinaria; projecte que fou unànimement acceptat en principi i serà objecte de seriós estudi quan arribi l'hora de portar-lo a terme. Tots els que puguin dir-hi quelcom han de fer-ho, ajudant a la bona obra. Per la meua part, penso parlar ne espayadament, ara i després, valga que el vulgui el meu pobre parer, explicant què és a Espanya la Veterinaria i què hauria d'ésser si no visquessim tan lluny del món modern. Jo no crec que amb el nou projecte es tracti d'obrir unes quantes càtedres on s'expliqui, «pane lucrando», verbalment, la lliçoneta diària, i a l'endemà tornem-hi, tal com s'estil·la a les escoles espanyoles; si així fós, valdria més que pleguessim el ram, perquè de ciencia... parlamentaria ens en sobra; crec, pel contrari, que, escarmentats amb lo que està passant, es tindrà ben present que lo que és pràctic, practicament ha d'ésser ensenyat. Si aquí es posen els fonaments de una escola on amb paciència, temps i treball s'arribi a ensenyar la ciencia veterinaria tal com és ensenyada als països que s'han preocupat de aquesta funció social, llevarà fruit per al nostre poble augmentant la riquesa pública dintre pocs anys; més si aquesta ensenyança és purament nominal, oblidant nos de que és una ciencia d'aplicació immediata, no tindrà més transcendència que la de fer més feixuga la càrrega del contribuïent.

Declarem-ho en veu alta i sense embuts: a Espanya la veterinaria no existeix. Lo pitjor del cas és que les nostres classes directores viuen tant endarrerides, que no saben que n'hi hagi d'altra que la migradíssima

que crearen; amb la major bona fè creuen que segueix essent l'humil «albeiteria» del segle XVIII. Embadalits amb els ideals d'una cultura abstracta, no s'han adonat encara de que la mateixa transformació que de mig segle ençà han sofert les ciencias experimentals, canviant la faç del món, l'ha soferta també la veterinaria, essent per als pobles que se n'aprofitaren una deu de riquesa que per nosaltres, que no'ns hem mogut d'on érem, no existeix pas. De tot això aquestes classes no'n saben rès; ni saben que no ho saben.

¿Què és a Espanya la veterinaria? ¿què és en el món civilitzat? Fem breument historia de lo que és en Espanya; de lo que és a fóra d'ella ja'n parlarem.

A les darreries del segle XVIII, el ministre de la Guerra, duc de Alagón, tingué coneixement de que hi havia a Madrid un alemany anomenat Tomàs Schwartz, que ferrava els cavalls al foc. Volgué que ho ensenyés, nomenant-lo mestre de forja i volgué també que cerqués, aon fossin, homes aptes que a la vegada ensenyessin tot allò que fós pertinent a la cura i tracte del ram de cavalleries. El dignificà, conferint-li el títol de vis-director del nou centre, fent-lo un dels membres més eminents del «protoalbeiterato»; mes, com sigui que l'home es guanyés millor la vida amb la clientela amb què comptava, renuncià al càrrec. Allavors el duc l'amenaçà amb l'exil a deu lleugues lluny de Madrid i la prohibició d'establir-se en cap ciutat important d'Espanya, a fi i efecte de vèncer la seva resistència. No tenint més remei que acceptar, posà fil a l'agulla i vingué a Catalunya buscant qui l'ajudés. Entre altre personal que d'aquí se n'emportà hi havia el senyor Malats, autor del «Balsam de Malats» que encara avui és re-

fruten allí d'una altíssima consideració i un prestigi del qual aquí no es té una llunyana idea, i és naturalíssim que així sigui, perquè cal pensar el desastre que allí representaria una vaga de veterinaris; en canvi, aquí no representen quasi res, segueixen essent lo mateix que eren per tot arreu del món en temps del bon duc d'Alagón: modestos ferradors, a qui es crida quan l'euga se revolca de mal de ventre. I prou. El concepte que la classe mereix al poble és humilíssim; el que mereix a les classes cultes és de menyspreu: i com més sàvies pitjor. La cosa més lletja que's pot dir a un home per a incapacitar-lo és que és veterinari. Un savi alemany que visità el Laboratori Municipal me preguntà molt astorat si a Espanya els veterinaris eren gent de mal viure. Alguna bona animeta li havia dit que jo n'era, i l'home no entenia que volien dir amb això; jo sí que ho vaig entendre. Per això me vaig sortir del pas dient li que potser el subjecte de la confiança tenia de la professió un mal concepte per haver lo enganyat algun xalant.

La gent dita culta viu creguda que la veterinaria és tal i com l'ha creada l'Estat espanyol i en té llàstima. Jo no sé si fa llàstima la veterinaria o si fa llàstima el país que així pensa!

II

Al dir que a Espanya no hi ha veterinaria, no volem pas dir que no hi hagi veterinaris. Malgrat la pressió asfixiant de un estat que inconscientment s'empenya en lo contrari, n'hi ha, i de bons. Precisament la veterinaria ha sortit d'Espanya. Aquell meravellós Califat de Córdoba, temple del saber humà, centre lluminos dintre la fosca d'aquella edat llunyana, fou el mestre de tot el món en aquest ram de coneixements. Fins el nom de «albeyteria» és aràbic. No's cregui pas que el cavall andalús, la soperba cabra murciana, els exemplars bovins de raça espanyola, — que no tenen consemblants en el món, — el porc català ric de carns exquisides, el mallorquí replé de greix, l'ase gegantí del nostre Pirineu, se hagin fet per si sols; tot fou el resultat de seleccions sabiament dirigides.

Els nostres antepassats s'assimilaren la civilització aràbiga més fonament de lo que comunment es creu. Aquella dona admirable que's deia Isabel de Castella feu publicar i vulgarisar «El arte de padrear»; ella fou qui estatuí el «Protoalbeytarato», tribunal amb grans atribucions, que legalisava l'exercici de la professió, lliurement estudiada, i regularisava les seves funcions. El rei Ferràn estengué la venerable institució al regne de Aragó i al de Navarra amb els mateixos furs que tenien a Castella. De aquells temps que la ciencia no era quasi més que una tradició popular, isqueren els primers llibres de veterinaria que ara es paguen a pès d'or en les nacions que se'n cuiden. Els llibres de albeiteria de mossen Diez, d'Alonso Suarez, Francesc de la Reina, López Zamora, Ferràn Calvo—aquest l'escrigué en vers—, són tresors on encara hi ha que aprendre expurgant-ne la brossa.

Aquesta tradició es perpetuà en els pobles per homes ignorats de tothom menys dels pagesos que'ls voltaven; del seu saber no'n queden rastres escrits, però sí la obra viva de les races que crearen. A la nostra plana de Vic i entre molts remaders de Castella i Navarra hi ha molta més ciencia veterinaria

que en totes les escoles plegades. Aquesta és la ciencia vera, la que's fa i és toca amb la experiencia viva, la que l'Estat deuria ensenyar degudament sistematisada. Mes la ciencia oficial no és aixó, i se'n riu. Deixem que rigui! Ella és com la muller xorca que porta gastos i no dona fruit que salvi llur hisenda de mans estranyes.

A Barcelona n'hem tingut un exemplar de veterinaris savis que es feren per si sols. El vell Darder —pare de dos menescals emponents, quiscun pel seu estil, l'un com a clínic, l'altre com a naturalista,—coronada la calva lluenta per un cercol de cabells blancs, magristó i rialler, escrigué bé de moltes coses i de tuberculosi bovina amb una clarividencia de lo que avui sabem, que deixa pasmat.

Diu molt bé el meu amic Gordón Ordàs, actual inspector de Higiene Pecuaría a la provincia de Madrid, quan diu que la decadencia de la veterinaria espanyola comença amb la fundació de les escoles. Al posar damunt d'ella la ma pecadora l'Espanyol, n'assecà la brotada. I això no són falornies de cervells capgirats per un vent de revolta: són fets que s'imposen. Com si fos el seu ideal fer de l'Administració Pública l'hospici de tots els impotents, de tots els desvalguts i de tots els «vius», gens ni mica es preocupa dels serveis veterinaris i si solament dels servidors. Avui com ahir en aquest ram, i en tants altres, segueix essent veritat allò del poeta:

«Tantos hombres sin empleo,
tantos empleos sin hombre.»

Sense les escoles, com que la necessitat no té llei, pels escullits de la raça s'haurien portat a poc a poc els progressos moderns a mida que naixien. A l'aixecar-se l'un sobre els altres i tocar-ne els resultats, l'estímul s'hauria extés entre els veïns primer, i després per la comarca; encara que ressagats, haurien anat avençant. Voleu que una rutina s'oblidi? Demostren pràcticament que té compte deixar-la. Voleu que un procediment industrial, agrícola o pecuari sigui abandonat? Ensenyeu-ne un altre que dongui més guanys. Els que declamen amb discursos llampants contra la rutina són els vers rutinaris. Ells pretenen que les feines de un ofici, que són el pà de casa, siguin modificades sense posar a la vista les ventatges que se'n treurien; mes les filosofies i les retòriques a ningú convencen de debò i s'ouen com qui'sent ploure.

D'haver deixada abandonada l'Espanya a les seves forces i a les seves iniciatives en el ram de la veterinaria, hauriem progressat, al menys tant com s'ha progressat en altres oficis i en altres industries. Mes vingué l'Estat amb sobirana petulancia i decretà la reforma del 47, la del 54, la del 71 i l'última de 1912 enganyant a la gent i dient-li: T'ensenyaré zootecnia, t'ensenyaré bacteriologia, t'ensenyaré tot quant s'ensenyava en l'estranger. I no feu res d'aixó. Posà a les càtedres algún saberut plè d'erudició (cal fer justicia a molts d'ells, que la mereixen) i colles que s'enfilaren Deu sab com. El jovent que els escolta surt de l'aula amb el cap buit com abans d'entrar-hi, perquè en aquestes coses la paraula és escuma que puja i es fón aviat. L'Estat, a l'enganyar al país tan tontament, li ha causat un doble perjudici: li ha cobrat amb escreix una ensenyança falsa per ésser verbal i a la vegada li ha impedit que ho aprengué per si mateix.

Cap classe a Espanya té una conciencia

tant clara del seu estat miserios com la veterinaria ni cap com ella sent el desig veement d'apendre i enaltir se. No sab com sortir-ne d'aquest estat; li han barrat totes les portes. Pel que toca a Catalunya potser ningú puga dir-ho com jo. Les classes de tècnica bacteriològica que l'Ajuntament té establertes en el laboratori municipal s'han vist molt concorregudes per veterinaris civils i militars, molts d'ells fent el sacrifici d'anar i venir diariament de Vilanova, Vilafranca, Terrassa, Mataró i fins de pobles més humils.

Les classes directores que han creat aquest estat deplorable de coses sense adonar-se de que és obra seva, tracten al veterinari amb irritant menyspreu. Cada dia els lleven atribucions i els enfonzen un pam més.

El seu descrèdit oficial passa ja de mida. Sigui que'ls perits agrònoms frueixin de més prestigi, sigui que tinguin més influencia allí on tot es pot, lo cert és que'ls retallen un a un tots els serveis productius descabalantlos sense pietat. Els metges, que davant per davant d'un veterinari es consideren sers incomparablement superiors, fan, per la seva part, tot lo que poden per apoderar-se dels serveis municipals que són de la competencia dels veterinaris. L'ambient social afavoreix l'acaparament d'uns i d'altres.

A Espanya és general la creencia de que un veterinari no és un tècnic ni un professional digne de consideració; més que un subjecte que compleix amb una missió sembla una cosa que no té raó d'ésser. S'ha volgut enaltir-lo dignificant la seva personalitat; i com que a Espanya no hi ha arribat encara la noticia de que hi ha pel món una veterinaria diferent de lo que per ella aquí s'entèn, ningú ha pensat que l'enaltiment de la classe consistia en ferla igual a la dels altres països. A les nostres classes directores, plenes de pietat, se'ls ha ocorregut un'altra cosa. S'ha cregut que si'l veterinari fos més fi, vestís amb més elegancia i tingués més cultura, «podria alternar», i amb aquest objecte s'ha tingut la pensada d'imposar-li el batxillerat. No hi ha pas cap dubte que després d'haver estudiat el llatí, la retòrica i poètica, quatre nocions de psicologia estantia i altres quatre de lògica i ètica, sabrà reconèixer millor les carns destinades al consum públic, diagnosticar i tractar les malalties dels animals domèstics, prevenir la expansió dels epizoties salvant el patrimoni dels pagesos. Es aquesta una mida digna de la immortalitat.

Però, lo que té cara, també té creu; la mida pot resultar redemptora. A l'imposar a una professió tant castigada i desvalguda deu o onze anys d'estudi, el jovent n'ha fugit i les aules s'han quedat desertes. A Saragoça crec que hi ha sis alumnes; de l'escola de Santiago se n'han apoderat unes rataces desvergonyides que planten cara; de les de León i Córdoba no cal parlar-ne; solament l'escola de Madrid fa la viu viu. Dintre pocs anys no hi haurà veterinaria més que per a cubrir les vacants de l'exèrcit i per a les places dels municipis importants. Les escoles hauràn de tancar-se (malgrat tot, potser no es tanquin; es veuen tantes coses!) per falta d'assistencia i tornarem al mateix punt de partida d'on sartirem. Si's pot conseguir que l'Estat esmeni els seus disbarats i deixi el país abandonat a les seves forces i lliures iniciatives, aleshores jo no tinc cap dubte que la vera veterinaria es farà a Espanya.

R. TURRÓ

(De La Veu de Catalunya)

AIGUES MINERALS NATURALS
de la
SOCIETAT ANÓNIMA
VICHY CATALÁN

Aigues hipertermals, de temperatura 60°, alcalines, bicarbonat-sòdiques. Sense rival pel **reumatisme**, la **diabetes** les afeccions del **estómac**, **fetge**, **melsa**. Aquestes aigues, de reputació universal, no mes es venen embotellades i les botelles duen tots els distintius ab el nom de la **Societat Anònima Vichy Catalán**. Cridèm la atenció dels consumidors, i molt particularment dels malalts, per tal que no es deixin sorprendre admitint com idèntiques a les nostres aigues d'altres **artificials** que s'ofereixen en aquest mercat amb noms de **fonts imaginaries** que no mes son marques de fàbrica i no **fonts de origen**.

DE VENTA A TOTES PARTS

Administració: **RAMBLA de les FLORS-18-ent.º**

VIUDA DE
JOSEP RIBAS

MOBILIARIS DE LUXE
EN ESTILS CLÁSSICS I MODERNS

INTERIORS COMPLETS

SECCIÓ COMERCIAL
MOBILIARIS

EXTRAORDINARIAMENT BARATOS

METAL-LISTERIA * **LÁMPARAS**

OBJECTES D'ART

PARQUETS PLEGABLES (PATENTATS)

Despatx: Plaça de Catalunya, 7

Magatzems i Obradors: Consell de Cent, núm. 327

LA HISPANO SUIÇA
Fàbrica de Automòbils Espanyola

Obradors a Barcelona:
Carretera de Ribas, 279
(SAGRERA)
Telèfon 8.250

Telegrames i Telefonemes
Automòbils - BARCELONA

Sucursal a França:
Levallois Perret
(PARIS)

Chassis de turisme de 12/15, 15/20, 30/40 y 45 HP. Els mes ràpits i els mes econòmics de essència i neumàtics.

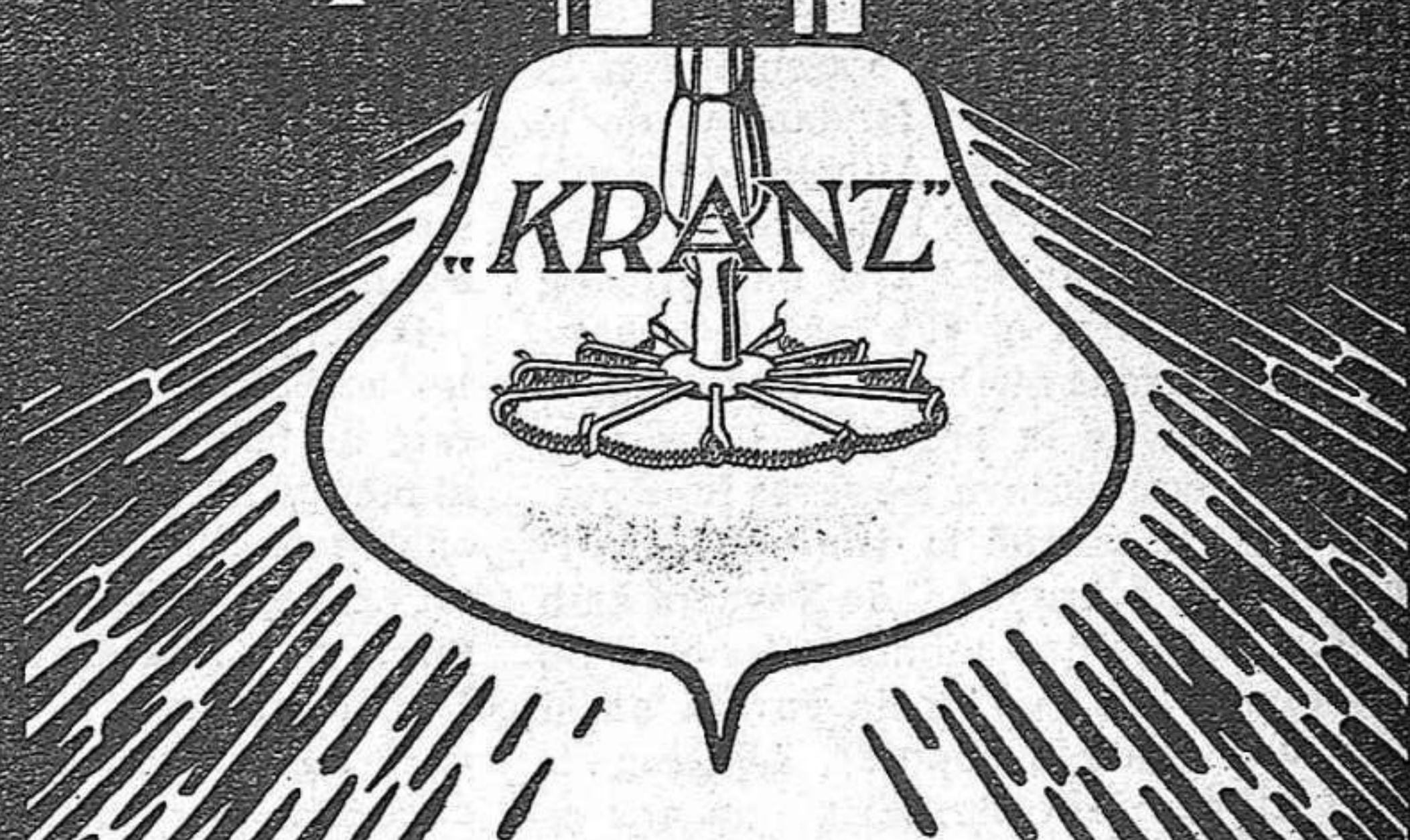
Chassis per òmnibus camions, 15/20 y 30/40 HP. Pera transport de passatgers, servei de col·legis i d'hotels i ambulancies sanitaries.

Per transports de 1 1/2 i de 3 tonelades i servei de correus.

Grupes marins, de 6, 15 i 30 HP.

Per canots de recreu, transports de passatgers, serveis de pràctics de ports salvament de nàufregs i auxiliars de barco de pesca.

Làmpara "KRANZ"

LLUM BLANCA COM LA DEL SOL
VERITABLEMENT INSENSIBLE A LES SOTRAGADES
LLUM CONCENTRADA SOBRE L'OBJECTE, SENSE QUE
SE'N PERDI UN SOL RAIG

FORMA ELEGANT : TAMANY REDUIT

CLAVELL GERMANS
Barcelona—Rambla de les Flors, 16 (Dipòsit)
Mataró—Biada, 5 (Fàbrica)

COMPANIA "UNIC", S. A.
—Corts Catalanes, 401—
Barcelona